

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta Humanitních Studií

Konstrukce sportu jako genderované instituce: symbolická anihilace žen ve sportovním zpravodajství MF Dnes

Bakalářská práce

Autor: Viktor Neuwirth

Vedoucí práce: Ing. Petr Pavlík, Ph.D.

Praha 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a s použitím pramenů a literatury řádně citovaných a uvedených v seznamu literatury. Práci jsem nevyužil k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s tím, že tato bakalářská práce může být zveřejněna v elektronické knihovně FHS UK a může být využita i jako studijní text

V Praze dne 7. srpna 2020

Viktor Neuwirth

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkovat svému vedoucímu práce, Ing. Petru Pavlíkovi, Ph.D., za jeho čas, vstřícný přístup a cenné rady, které mi pomohly zkompletovat tuto práci.

OBSAH

1. ÚVOD	1
2. TEORETICKÁ ČÁST.....	3
2.1. ÚVOD DO GENDEROVÉ PROBLEMATIKY	3
2.1.1. <i>Gender očima biologického esencialismu.....</i>	<i>4</i>
2.1.2. <i>Gender očima sociálního konstruktivismu.....</i>	<i>6</i>
2.1.3. <i>Shrnutí.....</i>	<i>11</i>
2.2. SPORT	12
2.2.1. <i>Sport ze sociologické perspektivy</i>	<i>12</i>
2.2.2. <i>Sport jako genderovaná instituce.....</i>	<i>13</i>
2.2.3. <i>Shrnutí.....</i>	<i>16</i>
2.3. ZPRAVODAJSKÁ MÉDIA.....	17
2.3.1. <i>Objektivita zpravodajských médií.....</i>	<i>17</i>
2.3.2. <i>Reprezentace žen ve sportovním zpravodajství.....</i>	<i>19</i>
2.3.3. <i>Shrnutí.....</i>	<i>23</i>
2.4. SHRNUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI.....	24
3. EMPIRICKÁ ČÁST	25
3.1. METODOLOGICKÁ ČÁST.....	25
3.1.1. <i>Téma výzkumného projektu.....</i>	<i>25</i>
3.1.2. <i>Strategie výzkumu – obsahová analýza</i>	<i>25</i>
3.1.3. <i>Výzkumné otázky a hypotézy.....</i>	<i>26</i>
3.1.4. <i>Výběr vzorku</i>	<i>27</i>
3.1.5. <i>Techniky sběru dat.....</i>	<i>28</i>
3.1.6. <i>Hodnocení kvality výzkumu</i>	<i>29</i>
3.1.7. <i>Etické otázky výzkumu</i>	<i>30</i>
3.2. ANALYTICKÁ ČÁST	31
3.2.1. <i>Analýza všech mediovaných obsahů</i>	<i>32</i>
3.2.1.1. <i>Míra reprezentace mužů-sportovců a žen-sportovkyň ve sportovním zpravodajství MF Dnes</i>	<i>32</i>
3.2.1.2. <i>Prezentované sporty ve sportovním zpravodajství MF Dnes</i>	<i>35</i>
3.2.1.3. <i>Sporty podle pohlaví.....</i>	<i>37</i>
3.2.2. <i>Analýza článků.....</i>	<i>40</i>
3.2.2.1. <i>Velikost článků</i>	<i>41</i>
3.2.2.2. <i>Genderová specifikace sportu</i>	<i>42</i>
3.2.2.3. <i>Porovnání s mužským/ženským sportem</i>	<i>43</i>
3.2.2.4. <i>Kompetence aktérů</i>	<i>43</i>
3.2.2.5. <i>Infantilizace aktérů</i>	<i>48</i>
3.2.2.6. <i>Komentáře týkající se vzhledu aktérů.....</i>	<i>49</i>

3.2.2.7. Partnerský a rodičovský status aktérů.....	51
3.2.3.8. Pohlaví autorů článku	51
4. ZÁVĚR.....	53
SEZNAM LITERATURY	54
PŘÍLOHY	57
KÓDOVACÍ KNIHA	57
<i>Kódovací instrukce – poznámky k analytickým proměnným.....</i>	<i>62</i>

1. ÚVOD

Když se v roce 2018 konaly zimní olympijské hry v Jižní Koreji, české výpravě se zde podařilo vybojovat celkem sedm medailí. Šest z nich vyhrály ženy a z toho dvě byly zlaté. Obě tyto zlaté medaile vyhrála Ester Ledecká. Ledecká se díky tomuto úspěchu „zapsala do historie jako teprve třetí sportovec, který dokázal na jedněch olympijských hrách získat zlato ve dvou odlišných sportovních odvětvích“ (Sport.cz, 2018) – konkrétně v alpském lyžování a ve snowboardingu. Podtrženo sečteno, české sportovkyně byly jasnými hvězdami české olympijské výpravy.

Z výše řečeného je zjevné, že v českém prostředí vrcholových sportů závodí řada velmi kompetentních sportovkyň. Zběžné prolistování sportovními rubrikami novin však ukáže, že sportovní zpravodajství se věnuje ženám-sportovkyním a ženským sportům pouze zřídka, zatímco drtivá většina sportovního zpravodajství je věnována mužům-sportovcům a mužským sportům. Tento fenomén přehlížení a trivializování určité skupiny v masmédiích je v mediálních studiích znám pod pojmem symbolická anihilace (Tuchman, 1978: 8). To, že jsou ženy-sportovkyně ve sportovním zpravodajství symbolicky anihilovány, je dobře zdokumentováno v řadě zahraničních výzkumů (Bruce, 2016; Dunne, 2017; Schmidt, 2016). Cílem této práce je navázat na tyto zahraniční výzkumy a ověřit, zdali se fenomén symbolické anihilace žen-sportovkyň vyskytuje i v českém prostředí.

V empirické části této práce tak zkoumám, v jaké míře a jakým způsobem jsou ženy-sportovkyně reprezentovány v tištěném sportovním zpravodajství v porovnání s muži-sportovci. Konkrétně zde bude míra a způsob reprezentace žen ve sportovním zpravodajství zkoumána ve sportovní rubrice MF Dnes, za využití kvantitativní obsahové analýzy.

Aby kvantitativní obsahová analýza mediálních sdělení měla hlubší výpovědní hodnotu, je nutné ji zakotvit v širším celospolečenském kontextu (Creedon, 1994: 12), který představím v teoretické části práce, která bude předcházet části empirické. V teoretické části práce argumentuji, že přehlížení a trivializace žen-sportovkyň ve sportovním zpravodajství odráží jejich marginální postavení ve sportu jako společenské instituci, která je od základu konstruována jako doména mužů. Dále zde ukazuji, že marginální postavení žen ve sportu pramení z jejich nerovného postavení ve společnosti jako takové. Na závěr teoretické části argumentuji, že média se jakožto významný socializační činitel podílejí na produkci a reprodukci tohoto nerovného a marginálního postavení žen ve sportu a ve společnosti a to tak, že (přímo či nepřímo) reprodukují tradiční genderovou ideologii.

V teoretické části práce tedy bude představen teoretický aparát, který poslouží k analýze dat nasbíraných v empirické části práce. V empirické části práce bude zodpovězeno na otázku, zdali jsou ženy-sportovkyně symbolicky anihilovány v českém sportovním zpravodajství.

2. TEORETICKÁ ČÁST

Cílem této části práce je seznámit čtenáře s analytickými koncepty a teoriemi, které využiji jako teoretické východisko pro empirickou část práce. V této části práce se tak zabývám třemi tematickými okruhy – genderem, sportem a médií. V rámci prvního tematického okruhu představím základní pojmy z genderových studií – tj. pojmy jako jsou pohlaví, gender, hegemonní maskulinita a vypjatá femininita. Následně se budu zabývat institucí sportu a tím, jaký význam má gender při konstrukci této instituce. Na závěr teoretické části se podívám na instituci médií, přičemž se zaměřím na sportovní média a na to, jak dominantní genderová ideologie ovlivňuje médii produkované obsahy, a jak se současně média podílejí na utváření a reprodukci této dominantní genderové ideologie.

2.1. Úvod do genderové problematiky

V červnu 2018 otiskl časopis *Psychologie dnes* rozhovor s psychologem a bývalým olympionikem Milanem Studničkou, nazvaný *Ženy, děti a vrcholový sport? Nedoporučuji.* (Zrno, 2018). Jak již samotný název rozhovoru napovídá, podle Studničky by se ženy neměly účastnit kompetitivních a vrcholových sportů. Studnička své postoje zdůvodňuje tím, že zatímco muži jsou podle něj od přírody soutěživí, ženy jsou biologicky nastaveny na spolupráci, a soutěživosti se učí až dodatečně. Podle Studničky je tedy u mužů participace v kompetitivních sportech v souladu s jejich přirozeností, zatímco u žen nikoliv. Na základě těchto tvrzení pak Studnička vyvozuje, že účast žen ve vrcholových sportech u nich může vést k řadě fyzických a psychických problémů, popřípadě že se ženská „mysl postupně přeladí do mužského režimu prožívání a stane se z ní chlap... v ženském těle.“

Výroky Milana Studničky odrážejí a reprodukují společensky široce rozšířené představy o tom, že ženy a muži jsou od přírody diametrálně odlišní, a že na základě těchto rozdílů přísluší mužům a ženám ve společnosti odlišné role a trajektorie, což se týká i jejich účasti ve sportu. O tom, že existují rozdíly mezi muži a ženami snad nikdo nepochybuje, avšak hovoří-li se o těchto rozdílech (ať už domnělých či skutečných), je nutné rozlišovat mezi rozdíly pohlavním a genderovými, neboť tyto rozdíly jsou každé jiného původu a odkazují k něčemu docela jinému:

...[zatímco] termín pohlaví [se] obecně užívá k označování anatomických a fyziologických zvláštností, které definují mužské a ženské tělo, [g]ender se naopak týká psychologických, sociálních a kulturních rozdílů mezi muži a ženami. Gender se vztahuje k sociálně konstruovaným pojetím

maskulinity a femininity a není nezbytně přímým produktem biologického pohlaví. (Giddens, 2013: 554)

Tyto definice jsou dobrým odrazovým můstkem pro nastínění rozdílů mezi pohlavím a genderem. Přesto však bude nyní nutné pozastavit se u definice genderu a objasnit, do jaké míry plynou ony psychologické, sociální a kulturní rozdíly mezi muži a ženami z jejich odlišné biologie a anatomie, popřípadě zdali zde neexistuje nějaké jiné vysvětlení pro existenci těchto rozdílů (ať již domnělých či skutečných).

2.1.1. Gender očima biologického esencialismu

Existence genderových rozdílů a nerovností mezi muži a ženami bývá zpravidla vysvětlována dvěma způsoby. Jeden vychází z tzv. biologického esencialismu, druhý ze sociálního konstruktivismu.

Biologický esencialismus spatřuje původ genderových rozdílů mezi muži a ženami v jejich odlišné biologii a fyziologii. Tato představa o vrozených odlišnostech mezi muži a ženami pak bývá využívána k ospravedlnění jejich nerovného postavení ve společnosti. Argumenty biologického esencialismu se dají shrnout následovně; muži a ženy se liší svojí anatomií, nutně se tak i (prý) liší svými charakterovými vlastnostmi a schopnostmi, a to je předurčuje k odlišným trajektoriím a rolím v rámci dané společnosti. Nerovnosti mezi muži a ženami jsou tak nevyhnutelným vyjádřením (či jakousi přirozenou extenzí) pohlavních rozdílů (Renzetti, Curran, 2003: 20-27, 103-106). Argumenty biologického esencialismu mohou na první pohled působit přesvědčivě, avšak řada výzkumů dokládá nedostatečnost biologických vysvětlení genderových rozdílů a nerovností mezi muži a ženami.

Zaprvé, biologický esencialismus zveličuje rozdílné vlastnosti a schopnosti mužů a žen a ignoruje rozdíly mezi muži (jakožto skupinou) a mezi ženami (jakožto skupinou). Během dvacátého století se celá řada psychologů a psychologek věnovala výzkumům rozdílů mezi muži a ženami, kdy byly zkoumány a porovnány všemožné osobnostní rysy, psychologické vlastnosti a mentální dovednosti mužů a žen (od testů inteligence, přes kognitivní testy až po testy asertivity, pečovatelsví atd.). Tyto výzkumy ukazují, že:

...mezi muži a ženami neexistují nikterak signifikantní rozdíly. Není pravda, že by dívky byly více společenské než chlapci, že by dívky byly více ovlivnitelné než chlapci, že by dívky měly nižší sebevědomí, že by dívky byly lepší v mechanickém memorování, zatímco chlapci by byli více analytičtí, že by dívky více ovlivňovaly dědičné faktory, zatímco chlapce by více ovlivňovalo

prostředí, že by dívky postrádaly motivaci pro úspěch, nebo že by dívky byly více auditivní, zatímco chlapci by byli více vizuální. Všechny tyto představy [o odlišnostech mezi muži a ženami] se ukazují být pouhými mýty... [H]lavním závěrem [těchto studií] je, že *ženy a muži jsou si jakožto skupiny psychologicky velice podobní*. (Connell, 2002: 41-42)

Nicméně je však nutné zmínit, že:

...závěr o neexistenci rozdílů mezi muži a ženami není jednotný. Maccoby a Jacklin [(1974)] poukazují na nízký počet rysů a vlastností, [v nichž se muži od žen a ženy od mužů skutečně liší]: jedná se o verbální schopnosti, vizuálně-prostorové schopnosti, matematické schopnosti a agresivitu... [nicméně], ostré genderové rozdíly jsou vzácné. Drobné či žádné rozdíly jsou běžné. (Connell, 2002: 43, 46)

Rozdíly, které jsou arbitrárně pojmenovávány jakožto odlišnosti mezi muži a ženami, tedy zpravidla nemají s pohlavím co dočinění a jsou tak ve skutečnosti prostě a jednoduše rozdíly mezi individuálními lidmi bez ohledu na jejich pohlaví. Tyto rozdíly mezi jednotlivci tak lze vysvětlit jinak než odkazem na jejich pohlaví – například rozdílným ekonomickým či třídním postavením, odlišnou mocenskou pozicí atd. (Kimmel, 2000: 12-16).

Zadruhé, biologický esencialismus nedokáže vysvětlit genderovou variabilitu napříč kulturami. Míra genderové nerovnosti a genderové diferenciaci (popřípadě představy o genderové diferenciaci) se napříč časem v různých společnostech a kulturách liší (Kimmel, 2000: 3). Kdyby byl gender opravdu pouze výrazem odlišné biologie mužů a žen, měla by být míra genderové nerovnosti a genderové diferenciaci stejná napříč kulturami.

Zatřetí, jelikož biologický esencialismus předpokládá, že genderové rozdíly mezi muži a ženami plynou z jejich odlišné biologie, považuje tyto rozdíly za přirozené a neměnné (popřípadě, že podléhají pouze velmi pozvolným změnám v souladu s evolučním vývojem). Během 20. století však došlo k rozsáhlé emancipaci žen, kdy ženy mimo jiné získaly volební právo, hromadně vstoupily na pracovní trh a na univerzity, vybojovaly si možnost účasti ve sportech a sportovních kláních jako jsou Olympijské hry atd. Vystoupení žen ze soukromé sféry do sféry veřejné zpochybnilo mnoho představ o jejich omezeních, které údajně vyplývaly z biologických předpokladů jejich těl. Tyto společenské změny jednoduše nekorespondují s rychlostí genetických či jiných biologických změn. Jinými slovy, biologický esencialismus chápe gender jako ahistorickou kategorii (vytrhává gender z historického procesu vývoje), čímž nedokáže vysvětlit proces změn v postavení a vztazích mužů a žen (Connell, 2002: 68-75).

Předchozí diskuse limitů biologických vysvětlení genderových rozdílů mezi muži a ženami ukazuje, že tyto rozdíly jsou kulturně a historicky podmíněné a nejsou tedy produktem lidské biologie (Kimmel, 2000: 47).

2.1.2. Gender očima sociálního konstruktivismu

Na nedostatky biologicko-esencialistických vysvětlení genderových rozdílů mezi muži a ženami reaguje sociální konstruktivismus, který poukazuje na to, že definice genderu jakožto souhrnu psychologických, sociálních a kulturních rozdílů mezi muži a ženami může být poněkud zavádějící a zjednodušující, neboť odvrací pozornost od strukturálních, institucionálních a mocenských aspektů genderového řádu, přičemž právě tyto aspekty jsou dle sociálního konstruktivismu rozhodující při konstituci rozdílů mezi muži a ženami (ať již domnělých či skutečných) (Kimmel, 2000: 1-5). Zároveň je jeho východiskem vědomí, že tyto rozdíly mezi muži a ženami jsou historicky, sociálně a kulturně podmíněné (Kimmel, 2000: 47).

Sociální konstruktivismus tak definuje gender v první řadě a především, jakožto jeden ze základních organizačních principů ve společnosti (Kimmel, 2000: 5) – jde o masivní mocenskou strukturu (tzv. genderový řád), která prolíná celou společnost s jejími veškerými institucemi (Connell, 2002: 54) a která se manifestuje jako rozdíly mezi muži a ženami (např. v jejich statisticky odlišných pracovních pozicích, představách o maskulinitě a femininitě atd.). Gender tedy může být definován jako sociálně konstruovaná „množina struktur a podmínek, které vymezují, co to typicky znamená být ženou [mužem] v dané společnosti, i typický způsob, jakým ženy [muži] žijí tuto situaci“ (Young in Pavlík, 2006: 9). Jinými slovy, gender předepisuje (avšak nedeterminuje), jak mají ženy či muži jednat a jaké trajektorie a společenské role jim přísluší či nepřísluší. V tomto smyslu tedy gender není pouhým souhrnem jakýchsi esencialistických a nezpochybnitelných rozdílů mezi muži a ženami, nýbrž je to organizační struktura, která těmto rozdílům předchází, neboť tyto samotné rozdíly konstruuje.

Důležitým aspektem genderu jakožto množiny struktur a podmínek, která vymezuje, co to typicky znamená být mužem či ženou je skutečnost, že uspořádání a konstrukce těchto množin struktur a podmínek je mocensky asymetrická. Výsledkem tohoto uspořádání tak není pouze to, že ženám a mužům jsou předepisovány odlišné trajektorie a odlišné genderově-vhodné vzorce jednání – tyto struktury jsou především uspořádány tak, že ženy zpravidla znevýhodňují, zatímco muže zpravidla zvýhodňují (Bourdieu, 2000: 54-56).

Výsledkem je tak nerovné postavení mužů a žen ve společnosti, které lze doložit na asymetrickém přerozdělení zdrojů mezi muži a ženami – tj. zdrojů ekonomických (např. typicky „ženská“ zaměstnání bývají tradičně finančně podhodnocena), zdrojů mocenských (např. muži okupují většinu mocenských politických pozicí) a zdrojů symbolických (např. jazykový androcentrismus pozorovatelný na generickém maskulinu) (Connell, 2002: 58-68; Pavlík, 2006: 9-11).

Výše zmíněné předpisy genderově-vhodného jednání a genderově-vhodných trajektorií se pojí s dominantními představami o maskulinitě a femininitě v dané společnosti. Přestože v každé společnosti vedle sebe existuje mnoho definic maskulinit a femininit najednou, všichni muži jsou poměřováni jednou normativní definicí maskulinity (tzv. hegemonní maskulinitou) a všechny ženy jednou normativní definicí femininity (tzv. vypjatou femininitou¹). Hegemonní maskulinita a vypjatá femininita tak představují jakési archetypy toho, co to znamená být ideálním mužem či ženou v dané společnosti (Kimmel, 2000: 10-11).

Hegemonní maskulinita je v naší společnosti asociovaná s atributy jako jsou agresivita, fyzická síla, dominance, racionalita, technická zručnost, aktivita, ambicióznost, nezávislost, soutěživost, autorita atd., zatímco vypjatá femininita je asociována s pasivitou, emocionalitou, fyzickou slabostí a nezručností, jemností, pečovatelstvím, submisivností, péčí o vzhled, závislostí na druhých (především na mužích – ideálně manželích) atd. (Kimmel, 2000: 11; Pavlík, 2006: 10): „Obě ideálně-typické konstrukce jsou navíc heteronormativní – být normální ženou/mužem v naší kultuře znamená být heterosexuální“ (Pavlík, 2006: 10).

Jak již bylo zmíněno, hegemonní maskulinita a vypjatá femininita nejsou rovnocenné; definice hegemonní maskulinity a vypjaté femininity totiž nejsou komplementární, nýbrž jsou protikladné. Jako taková stojí hegemonní maskulinita na vrcholu genderové hierarchie, zatímco vypjatá femininita stojí vůči hegemonní maskulinitě v podřízeném vztahu. S tím se pojí i skutečnost, že atributy spojované s femininitou jsou vesměs považovány za podřadné v porovnání s atributy „maskulinními“ (Bourdieu, 2000: 54-56; Giddens, 2013: 562-563).

Individuální muži a ženy se tedy vztahují ke konceptům hegemonní maskulinity a vypjaté femininity jakožto k ideálním vzorům mužství a ženství. To, nakolik se individuální

¹ V angličtině „emphasized femininity“ – někdy bývá překládána jako vypjatá femininita (Giddens, 2013), někdy jako preferovaná femininita (Pavlík, 2006)

muž či žena přibližuje či vzdaluje od představy hegemonní maskulinity či vypjaté femininity, může být společensky odměňováno či sankcionováno. Mužovo přílišné vzdálení se od normativního konceptu maskulinity či ženino přílišné vzdálení se od normativního konceptu femininity může vést k individuálním pocitům selhání a nedostatečnosti, popřípadě může být společensky sankcionováno; například muži mohou být stigmatizováni za to, že jsou zženštilí, popřípadě ženy mohou být označovány za „mužatky“. Společenské sankce však mohou být i násilného charakteru – příkladem mohou být zločiny z nenávisti vůči gayům a lesbám (Connell, 2002: 6; Kimmel, 2000: 11-12, 16).

Z výše řečeného by mělo být zřejmé, že konceptualizace vypjaté femininity znevýhodňuje ženy ze dvou stran. Atributy asociované s vypjatou feminitou jsou považovány za podřadné vůči atributům asociovaným s hegemonní maskulinitou; jedná-li žena v naprostém souladu s normativní feminitou, stále se bude nacházet v podřadném postavení proti mužům. Bude-li však žena jednat v rozporu s vypjatou feminitou a v souladu s hegemonní maskulinitou, bude kritizována za to, že není dost „ženská“. Ve snaze vymanit se z represivní definice vypjaté femininity si tak může žena ve skutečnosti ještě pohoršit.

Normativní konstrukce maskulinity a femininity se promítají i na institucionální úrovni. Gender je totiž – jak již bylo zmíněno výše – organizační princip a jako takový má i institucionální rozměr. Představy toho, že genderovaní lidé okupují genderově-neutrální instituce jsou tedy mylné – ve skutečnosti je tomu tak, že genderovaní lidé okupují již předem genderované instituce (Kimmel, 2000: 11-17, 94-100): „Instituce vytvářejí genderově normativní standardy, vyjadřují genderově institucionální logiku a významně se podílejí na reprodukci genderových nerovností“ (Kimmel, 2000: 94). A jako takové, jednotlivé instituce „po jedincích vyžadují specifické způsoby jednání, které jsou však nezávislé na genderu jednotlivce, jenž se v dané instituci nachází“ (Kimmel, 2000: 95). Genderovaná instituce tak může po jedinci vyžadovat genderově-specifické jednání, které je však v rozporu s jeho/jejím individuálním genderem a se společenskými představami o genderově-vhodném chování.

Skutečnost, že „instituce vytvářejí genderově normativní standardy, vyjadřují genderově institucionální logiku a významně se podílejí na reprodukci genderových nerovností“ (Kimmel, 2000: 94), může být ilustrována na následujícím příkladu ze zaměstnaneckého prostředí. Muži i ženy bývají v zaměstnáních poměřováni podle stejných měřítek, která jsou prezentována jako objektivní a neutrální. Ve skutečnosti jsou však tato měřítka genderovaná. Tak například, usilují-li muž a žena o manažerskou pozici, bude od

nich pravděpodobně požadováno, aby vykazovali jisté atributy – například dominanci, aktivitu, rozhodnost, asertivitu atd. Jak však bylo ukázáno výše, tyto atributy jsou v naší kultuře asociovány s definicí ideálního mužství – tj. s hegemonní maskulinitou. Ženy jsou tak již apriorně znevýhodněny, budou-li usilovat o manažerskou pozici, neboť tato pozice je strukturována a konstruována kolem představ ideálního mužství, přičemž se vylučuje s představami ideálního ženství. Budou-li tak ženy jednat v souladu s definicí vypjaté femininity, hrozí jim, že nebudou povýšeny, neboť nejednají dostatečně aktivně, asertivně atd. Budou-li však jednat asertivně a dominantně, pravděpodobně si vyslouží nálepku mužatky, anebo budou označeny za hysterické.

Genderovanost institucí navíc nezřídka vede k „materializaci“ v odlišných drahách žen a mužů napříč společnostmi (např. na pracovním trhu, kdy ženy statisticky pracují v odlišných zaměstnáních než muži atd.); v tomto smyslu se tak genderovanost institucí podílí na produkci a reprodukci genderových rozdílů a genderových nerovností.

Gender se však „nematerializuje“ pouze v odlišných drahách žen a mužů napříč společnostmi, nýbrž se i doslova vpisuje do lidských těl (Pavlík, 2006: 10). Přestože je podstata lidských těl nepochybně biologická, lidská těla jsou zároveň i těly sociálními, tzn. jsou ovlivňována, přetvářena a konstruována sociálními a kulturními vlivy. Tato skutečnost může být doložena například na tom, že naše těla se dnes dožívají výrazně vyššího věku než těla našich předků a že jsou také v průměru větší, lépe živená a zdravější, a to vše díky pokroku v oblasti medicíny, zemědělství či organizaci společnosti (Connell, 2002: 50).

Analogicky, normativní definice maskulinity a femininity mají vliv na velikost i podobu mužských a ženských těl. Tato skutečnost může být ilustrována například na tom, že dívky a chlapci jsou ve školních hodinách tělocviku vedeni/y k jiným sportům a trénování/y jiným způsobem, což má i vliv na konstrukci jejich těl (Connell, 2002: 38). Vzhledem k tomu, že chlapci jsou považováni za od přírody silnější, zručnější a atletičtější, jsou také v hodinách tělocviku trénováni takovým způsobem, aby tyto kvality rozvíjeli. Dívky jsou na druhou stranu považovány za od přírody slabší, pasivnější a méně zručné, a proto jsou na ně v hodinách tělesné výchovy vyžadovány nižší fyzické nároky než na chlapce. Odlišné způsoby tréninku chlapců a dívek pak vedou k jejich odlišným fyzickým schopnostem a odlišné míře zručnosti – tedy k odlišným tělesným vlastnostem a kapacitám. Bourdieu (2000: 24-33) v této souvislosti hovoří o somatizaci nadvlády ženami, které si internalizují normativní definice femininity, což se pak může projevat ve způsobu, jak se ženy pohybují, jak se doslova fyzicky zmenšují, aby zabíraly méně prostoru atd.

Mužská a ženská těla tedy skutečně mohou vykazovat odlišnosti, co se týče jejich fyzických schopností a kapacit, nýbrž je nutné si uvědomit, že tyto odlišnosti nevyplývají čistě z jejich rozdílné biologie. I kdybychom vzali pouze rozdíly dané biologicky, ukázalo by se, že řada žen je slabší a méně zručná než řada mužů, ale také by se ukázalo, že řada jich je silnějších a zručnějších než řada mužů (Kimmel, 2000: 2). Totéž však bude platit, vezmeme-li v úvahu i kulturní vlivy, které mohou biologicky dané rozdíly buďto umocňovat, nebo je naopak stírat (Connell, 2002: 47-52).

Mužská a ženská těla jsou tedy pod vlivem kulturních představ doslova přetvářena a konstruována tak, aby byla v souladu s normativními definicemi maskulinity a femininity – v tomto případě, aby mužská těla byla silná, zatímco ženská těla byla slabá. Jinými slovy, představy o odlišných tělesných schopnostech a kapacitách mužů a žen tímto odlišnostem ve skutečnosti předcházejí. Normativní definice maskulinity a femininity se prostřednictvím odlišného přístupu k trénování chlapců a dívek materializují v jejich tělech (tj. v jejich tělesných schopnostech a kapacitách). Jelikož se normativní definice maskulinity a femininity materializují v biologických tělech, odlišnosti mezi muži a ženami jsou zpravidla považovány za biologicky dané a nevyhnutelné, přičemž fakt, že biologická těla jsou konstruována i pod vlivem kulturních a sociálních procesů je ignorován (Connell, 2002: 37-38, 47-52; Messner, 2003a: 2). Tímto způsobem se tedy gender podílí na konstrukci a formování lidských těl, jakožto těl sociálních a genderovaných.

Celkově z pohledu sociálního konstruktivismu:

...je gender chápán jakožto mnohvrstevný sociální proces, který není pouze a jednoduše součástí osobnostní struktury jednotlivce, nýbrž je také zásadním aspektem každodenních skupinových interakcí, institucí a kulturních symbolů, které kolem nás existují... [G]ender je všudypřítomný ve všech institucích a interakcích. Nicméně, to neznamená, že by byl gender ve všech situacích tou nejdůležitější dynamikou či kategorií. Významnost genderu se liší situace od situace. (Messner, 2003a: 3-4)

Jiné faktory než gender tedy mohou v té které situaci hrát významnější roli (např. jedincův třídní status, rasa, etnicita, sexualita atd.). Sociální konstruktivismus tak poukazuje na to, že genderové rozdíly mezi muži a ženami nelze vysvětlit pouze a jednoduše odkazem na jejich odlišnou anatomii, neboť genderové rozdíly jsou sociálně konstruované a kulturně a historicky podmíněné a jako takové jsou produktem nerovného postavení žen a mužů ve společnosti.

2.1.3. Shrnutí

V této kapitole byly prezentovány základní analytické koncepty, pojmy a teorie z genderových studií, které budou nezbytné pro pochopení následujících částí práce. Nejprve byla představena distinkce mezi pojmem pohlaví a pojmem gender. Následně byla pozornost zaměřena na vysvětlení genderových rozdílů pomocí biologicko-esencialistických vysvětlení. Zde bylo ukázáno, že teorie biologického esencialismu je neudržitelná ve světle svých limitů, z čehož vyplynulo, že genderové rozdíly mezi muži a ženami nemohou být jednoduše vysvětleny odkazem na jejich rozdílná pohlaví. Následně byla pozornost zaměřena na teorii sociálního konstruktivismu, která konceptualizuje gender jakožto jeden ze základních organizačních principů v naší společnosti a současně tak identifikuje původ genderových rozdílů mezi muži a ženami v asymetricky konstruovaných sociálních strukturách. Dále byly představeny normativní definice maskulinity a femininity – tzv. hegemonní maskulinita a vypjatá femininita. Následně byla přesunuta pozornost na sociální instituce, které hrají významnou roli při produkci a reprodukci genderu, genderových rozdílů a genderových nerovností. A nakonec bylo ukázáno, jak se gender vписuje do lidských těl. S tímto teoretickým rámcem bude pracováno jak v části empirické, tak v následujících kapitolách – tedy v kapitole sport a kapitole média.

2.2. Sport

Sport je neodmyslitelnou součástí lidských životů v moderní společnosti. Na denní bázi se lidé po celém světě scházejí na venkovních hřištích, v posilovnách, ve sportovních halách a tanečních sálech, aby si sami či společně s někým dalším zasportovali. Stejně tak se lidé po celém světě pravidelně scházejí u televizních obrazovek a na sportovních stadionech, aby sledovali své oblíbené sportovce a sportovkyně, jak se ucházejí o vítězný titul ve fotbalovém, hokejovém či jiném zápase. „Sporty jsou však více než pouhé zápasy, hry a setkání. Sporty jsou taktéž důležitou součástí našich sociálních životů. Vliv a význam sportů totiž přesahuje pouhé výsledky zápasů a výkonnostní statistiky“ (Coakley, 2003: 4). Sport je především významnou společenskou institucí, která přímo či nepřímo ovlivňuje životy všech lidí.

2.2.1. Sport ze sociologické perspektivy

Účast ve sportech může mít přímý dopad na jedincovu prestiž a společenský status, na jeho či její mezilidské vztahy, na jeho či její příležitosti ve vzdělání a zaměstnání, na jeho či její identitu a sebepojetí atd. Instituce sportu však může mít dopad na jednotlivce i nepřímo, neboť instituce sportu se významně podílí na formování, produkci a reprodukci společenských hodnot (Coakley, 2003: 4-6). Sport je totiž instituce, která je součástí širšího sociálního světa – tj. světa, ve kterém probíhají nejrůznější sociální, politické, ekonomické a ideologické procesy.

Tyto procesy mají dopad na to, jak je instituce sportu formována a konstruována, avšak zároveň, sport se zpětně podílí na formování těchto vnějších procesů. Jinými slovy, definice a organizace sportu je pod neustálým vlivem kulturních, sociálních a ideologických procesů, přičemž instituce sportu tyto kulturní, sociální a ideologické procesy současně zpětně ovlivňuje (Coakley, 2003: 4-6). Tímto způsobem může být instituce sportu „mocným nástrojem při utváření rozdělené podoby společnosti – společnosti, která upřednostňuje bělochy nad černochoy, muže nad ženami, fyzickou zdatnost nad alternativními kvalitami a jisté tělesné typy nad jinými“ (Kay, 2003: 89).

Z výše řečeného by mělo být zjevné, že sporty jsou sociálně konstruovány:

...jako takové mohou být sporty konstruovány a organizovány mnoha způsoby, které buďto reprodukují, anebo zpochybňují nejrůznější společenské představy o lidských tělech, mezilidských vztazích, schopnostech a charakterových vlastnostech jednotlivců, genderu, rase, společenské třídě

atd. Nejpopulárnější formy sportů ve společnosti zpravidla reprodukují a posilují dominantní společenské ideologie. (Coakley, 2003: 12)

Právě zmíněný gender je obzvláště významnou kategorií v souvislosti se sportem. Instituce sportu je totiž konstruována a organizována silně androcentricky, přičemž instituce sportu se dále podílí na produkci a reprodukci těchto androcentrických hodnot.

2.2.2. Sport jako genderovaná instituce

Gender byl výše definován jako jeden ze základních organizačních principů v naší společnosti a jako „množina struktur a podmínek, které vymezují, co to typicky znamená být ženou [mužem] v dané společnosti, i typický způsob, jakým ženy [muži] žijí tuto situaci“ (Young in Pavlík, 2006: 9). Tento organizační a strukturální aspekt genderu je zjevný i v instituci sportu. Jako všechny společenské instituce je totiž i sport genderovanou institucí, ve které se promítá dominantní genderová ideologie a genderový řád (tj. normativní představy o maskulinitě a femininitě, představy o genderové diferenciaci a genderové nerovnosti). Instituce sportu se současně podílí na produkci a reprodukci této genderové ideologie a genderového řádu. Někteří teoretici a teoretičky mají dokonce za to, že:

...snad více než kterákoliv jiná společenská instituce, se instituce sportu podílí na udržování představ o mužské nadřazenosti a ženské podřízenosti... [neboť] tradiční definice „ženství“ byla vždy v rozporu s tradiční definicí „atleta“. (Kane, Greendorfer, 1994: 31-32)

Napříč historií byly sporty považovány za aktivity nevhodné pro ženy. Ženy proto byly formálními a neformálními prostředky vylučovány a odrazovány od účasti ve sportech (Kay, 2003: 90). Přestože se dnes ženy mohou účastnit sportů snáze než v minulosti, i nadále existují formální a neformální překážky, které ženám účast ve sportech znesnadňují. Tak například, na olympijských hrách je diskriminace žen stále formálně institucionalizovaná tak, že ženy mohou závodit v méně sportovních disciplínách než muži (Coakley, 2003: 251). Formální diskriminace žen v instituci sportu může být dále pozorována na tom, že obecně existuje méně sportovních programů určených pro ženy, které bývají zároveň tradičně méně financované v porovnání se sportovními programy určenými pro muže (Coakley, 2003: 237, 245, 251).

Přetrvávající diskriminace žen ve sportech se pojí s tradičními definicemi maskulinity a feminity v naší společnosti. Jak bylo ukázáno v předešlé kapitole, normativní

definice femininity je v naší společnosti spojována s atributy jako jsou pasivita, slabost, zranitelnost, jemnost atd. Drtivá většina sportů (zejména nejpopulárnější sporty v naší společnosti jako například fotbal, hokej či bojové sporty) je však konstruována kolem aktivit vyžadujících prokázání síly, agresivity, rychlosti atd., což jsou všechno atributy asociované s hegemonní maskulinitou a v rozporu s vypjatou feminitou (Coakley, 2003: 266). Ženy jsou tak od základu odrazovány od participace v řadě sportů, neboť tyto sporty stojí v opozici vůči normativní definici ženství. Ženy usilující o participaci v těchto tradičně „mužských sportech“ se tak musí vypořádat s „kulturními očekáváními spojenými s feminitou na jedné straně a s velice nefemininními požadavky plynoucí z účasti ve sportech na straně druhé“ (Messner, 2003b: 38).

Jako alternativa k tradičně „mužským sportům“ se ženám nabízí účast v tradičně „ženských sportech“, jako jsou například tanec či moderní gymnastika. Tyto sporty jsou totiž konstruované kolem aktivit vyžadujících ladnost, estetické vyjádření, koordinaci atd., což jsou všechno atributy asociované s vypjatou feminitou. Účast v těchto sportech tak není pro ženy stigmatizující, tak jak je tomu s jejich účastí v tradičně „mužských sportech“. „Ženské sporty“ však mají v rámci instituce sportu marginální postavení a nejsou považovány za „opravdové sporty“, tak jako sporty „tradičně mužské“ (Coakley, 2003: 266, Creedon, 1994: 14).

Instituce sportu je tedy konstruována a definována jakožto primárně mužská doména. Nicméně, je nutné si uvědomit, že tato „mužskost“ sportu není jakousi esenciální, inherentní a neodmyslitelnou součástí sportu jako takového. Sporty ve své podstatě nejsou více vhodné pro muže než pro ženy. Instituce sportu však byla napříč historií kontrolována a organizována muži, kteří sport konstruovali tak, aby odpovídal jejich potřebám, požadavkům a schopnostem, zatímco potřeby, požadavky a schopnosti žen byly přehlíženy. Tato skutečnost vedla k tomu, že v instituci sportu jsou ještě dnes hluboce zakořeněny genderové nerovnosti (Kay, 2003: 91).

Mužská kontrola nad institucí sportu přetrvává i do dneška. Muži jsou i nadále nadměrně zastoupeni ve sportovní infrastruktuře, ve sportovních organizacích a ve sportovní administrativě, zatímco ženy jsou zde stále nedostatečně zastoupeny. Muži jednak zaujímají vyšší množství zaměstnaneckých pozic napříč institucí sportu, přičemž většinou také zaujímají vyšší mocenské pozice napříč infrastrukturou sportu. Vzhledem k tomu, že jsou ženy nedostatečně zastoupené napříč infrastrukturou sportu, mají tak méně moci a méně vlivu při konstrukci a organizaci sportu (Coakley, 2003: 253-256).

Konstrukce sportu jako mužské domény se přímo promítá do míry participace žen a mužů ve sportech a také v druhu jejich sportovní participace (tj. jakým sportům se muži a ženy věnují). Prakticky v každé zemi na světě se ženy věnují sportům méně než muži. Nicméně ve společnostech s nižší genderovou diferenciací, s nižším indexem genderových nerovností, s flexibilnějšími definicemi maskulinity a femininity a s progresivní genderovou legislativou, je míra sportovní participace žen vyšší než ve společnostech genderově nerovnějších (Kay, 2003: 96-97). Jak bylo zmíněno výše, instituce sportu totiž ve značné míře odráží genderový řád a ideologii dané společnosti. Dává tedy smysl, že v genderově rovnostářštějších společnostech bude i instituce sportu konstruována rovnostářštěji, čímž bude i přístupnější a atraktivnější pro ženy. Je však nutné zmínit, že na vyšší participaci žen ve sportech v genderově rovnostářštějších společnostech mohou mít vliv i jiné faktory (například faktory ekonomické, geografické, politické atd.).

Co se týče sportů, kterým se ženy věnují:

...ženy obecně preferují méně strukturované formy sportů. Ženy se dále méně účastní kompetitivních sportů – zejména „tradičních“ týmových sportů. Ženy přitahují zejména tzv. keep-fit sporty, orientované na formování a tvarování těla. (Kay, 2003: 92)

Zájem žen o tyto „keep-fit“ sportovní aktivity bývá spojován s tím, že ženská těla jsou v rámci dominantní genderové ideologie definována jakožto sexuální a dekorativní objekty (Kay, 2003: 95).

Konstrukce sportu jako mužské domény, ve které muži zaujímají dominantní postavení, zatímco ženy jsou zde marginalizovány a odsouvány na okraj, hraje důležitou roli při zachování dominantní genderové ideologie a při reprodukci genderových nerovností. Formální a neformální vylučování žen z participace ve sportech totiž naturalizuje představy o tom, že muži a ženy jsou diametrálně odlišní, a že tyto rozdíly jsou biologicky determinované. Představy o těchto diametrálních rozdílech mezi muži a ženami bývají demonstrovány na úspěších mužů ve sportech. Úspěchy mužů ve sportech současně slouží jako důkaz o mužské (nejen fyzické) nadřazenosti nad ženami a bývají využívány k ospravedlňování genderových nerovností (Coakley, 2003: 266; Kay, 2003: 102). Z tohoto důvodu je účast žen ve sportech dobrým nástrojem pro boj s androcentrickou genderovou ideologií a pro zpochybnění představ o genderové diferencii mužů a žen. Participace žen ve sportech totiž umožňuje zpochybnit tradiční normativní definici femininity a s ní spojené představy o biologicky determinované podřízenosti žen mužům (Coakley, 2003: 272).

2.2.3. Shrnutí

V této kapitole byl sport představen jakožto historicky formovaná sociální instituce, která je definována a konstruována jako primárně mužská doména. Sport historicky byl a do značné míry stále je konstruován v souladu s tradiční definicí hegemonní maskulinity. Takováto konceptualizace sportu marginalizuje ženy napříč institucí sportu, neboť tradiční definice ženství se špatně slučuje s tradiční definicí atleta. Marginalizace žen v instituci sportu se manifestuje mnoha způsoby – ženy mají v porovnání s muži méně příležitostí účastnit se sportů, ženy jsou méně zastoupeny napříč infrastrukturou sportu, ženy se účastní sportů méně a jiným způsobem než muži atd. Marginalizace žen napříč institucí sportu má dalekosáhlé společenské dopady; dominantní postavení mužů v instituci sportu totiž slouží jako důkaz o mužské nadřazenosti nad ženami a bývá tak využíváno k ospravedlnění genderových nerovností.

Dalším místem, kde může být marginalizace žen v instituci sportu dobře pozorována jsou média. Ženy-sportovkyně jsou totiž ve sportovním zpravodajství významným způsobem přehlíženy a trivializovány. O tomto tématu bude pojednáno v následující kapitole „Zpravodajská média“.

2.3. Zpravodajská média

Hlavním úkolem zpravodajských médií je informovat veřejnost o dění ve světě a ve společnosti, a to, pokud možno, co nejobektivněji (Trampota, 2006: 10, 144); jinými slovy, zpravodajská média mají za cíl objektivně reflektovat realitu. Analytici médií však poukazují na to, že zpravodajská média realitu „zdaleka jen pasivně nereflktují, ale že ji také aktivně formují a vytvářejí“ (Renzetti, Curran, 2003: 182). Média jsou totiž významnou společenskou institucí, která se podílí na produkci a reprodukci společenských hodnot, názorů a ideologií. Média jsou však současně společenskými hodnotami, názory a ideologiemi ovlivňována, což zpětně ovlivňuje médii produkované obsahy.

2.3.1. Objektivita zpravodajských médií

Jak bylo zmíněno výše, hlavním úkolem zpravodajských médií je informovat veřejnost o dění ve světě a ve společnosti, a to, pokud možno, co nejobektivněji:

Z hlediska žurnalistické profese je artikulován názor, že objektivita je možná prostřednictvím dodržení určitých profesních (novinářských) postupů. V rámci mediálních studií je ale silně artikulován názor, že objektivita má charakter nedosažitelného ideálu. (...) Novináři se [totiž] při výkonu své profese setkávají s ohromným množstvím potenciálních zpráv, z nichž jen omezené množství mohou využít v obsahu svého média. (Trampota, 2006: 144, 38)

Zprávy, které média veřejnosti předávají tak vždy nutně obsahují značné vynechávky. Zpravodajská média tak nikdy nemohou zcela objektivně reflektovat realitu, neboť ji vždy musí určitým způsobem filtrovat (Trampota, 2006: 113).

Média se tímto způsobem vždy podílejí na produkci a reprodukci společenských hodnot. Tím, že média do svých obsahů určité zprávy zařazují, zatímco jiné vynechávají, vždy implicitně určují, kdo a co je důležité a kdo a co není. Jelikož jsou zpravodajská média v mnoha případech „hlavním či jediným zdrojem informací o společenských jevech a událostech, se kterými nemají publika možnost bezprostředního kontaktu“ (Trampota, 2006: 12), jsou tak zpravodajská média velice účinná v tom určovat, o čem má veřejnost přemýšlet a co má považovat za důležité (Cohen in Kalvas, 2009: 13). Média mohou navíc některé zprávy zdůraznit na úkor jiných – například tak, že se určitá zpráva objeví na titulní stránce tisku, nebo že je zpráva prezentována s obrovskou fotografií atd. (McQuail, 2009: 529).

Nedosažitelnost objektivity zpravodajských médií dále souvisí se skutečností, že:

...produkce zpráv, jakkoli se v moderních demokratických společnostech opírá o víru v objektivizační výrobní postupy, je přece jen těsně spojena s osobou zpravodaje, redaktora či editora. Ti rozhodují o tom, co se „dostane do zpráv“ a co „skončí v koši“. (Trampota, 2006: 38)

To, jaké zprávy se do médií dostanou souvisí se subjektivním hodnotovým úsudkem novináře či redaktora (popřípadě mediální organizace jako takové). Média tak nutně nemusí pojednávat o těch nejdůležitějších zprávách, nýbrž pojednávají o událostech, které novináři a redaktoři sami považují za důležité a hodné pozornosti:

I přes naplnění veškerých etických pravidel a norem se žádný redaktor nemůže zcela oprostít od svého hodnotového rámce, od představ, co je důležité, a představ, co je správné a co nikoliv. (Trampota, 2006: 50)

Hodnoty novinářů, redaktorů a editorů ovlivňuje celá řada faktorů – jejich etnicita, sociální postavení, náboženské vyznání, gender, politické postoje atd.:

Ačkoli pro české prostředí zatím nemáme k dispozici relevantní údaje, dá se přinejmenším předpokládat, že složení zpravodajských redakcí nekoresponduje z hlediska zastoupení sociálních tříd, skupin a etnik s jejich rozložením v české společnosti. Může tak docházet k tomu, že zpravodajství zprostředkovává pohled na realitu blízký perspektivě určité části společnosti, spojený s některou sociální třídou a spíše s perspektivou lidí v produktivním věku a majoritním bílým etnikem. (Trampota, 2006: 50)

Předpojatost médií se neprojevuje pouze ve výběru zpráv, ale i v tom, jak jsou samotné zprávy médií zpracovávány – či takzvaně rámovány. Při konstrukci zpráv mohou být některé vlastnosti události zdůrazněny, potlačeny či zcela vynechány. Jinými slovy, jednotlivé zprávy mohou být zpracovány a prezentovány (zarámovány) z mnoha úhlů pohledu, přičemž to, jak jsou samotné zprávy zpracovány ovlivňuje to, jak bude recipient prezentovanou zprávu vnímat (Burton, Jirák, 2001: 255-256; Trampota, 2006: 122). Tak například, média mohou reportovat o vítězství sportovkyně na Olympijských hrách. V samotné reportáži se však mohou zaměřit na její manželský status či na její vzhled, na úkor jejího sportovního úspěchu.

Skrze proces výběru a konstruování zpráv, média utváří zkreslený obraz reality, který nemusí odpovídat skutečnosti. To může mít dopad jak na jednotlivce, tak na celé demografické skupiny:

Opakovaným výběrem a zařazováním představitelů některých sociálních, profesních, demografických nebo etnických skupin v kontextu určité situace nebo tématu zpravodajství formuje jejich reprezentaci. Zprávy mají sklon reprezentovat různé typy sociálních aktérů ustáleným způsobem, který se může různým způsobem odlišovat od reality. Takovouto ustálenou a zaběhnutou prezentací může zpravodajství tvarovat a posilovat jejich stereotypizaci. (Trampota, 2006: 60)

Média se mohou například v reportážích o ženách-sportovkyních ustavičně zaměřovat na jejich slabiny a produkovat tak představy o tom, že ženy jsou slabé a že se nehodí na sporty.

Doposud byla pozornost zaměřena na to, jak se média podílejí na *produkcii* společenských hodnot. Je však důležité si uvědomit, že:

...komunikace zpráv probíhá v širším sociálním kontextu, který od ní nelze odmyslet a který má na podobu šíření zpráv svůj vliv... V každé společnosti lze najít soubor představ, ideálů, hodnot, idejí, které v ní převažují, tvoří jakousi konstrukci, která pro její členy „drží“ výklad světa, rozpoznávání, co je dobré a co špatné, co má smysl a co nikoliv. (Trampota, 2006: 137, 68)

Tyto dominantní společenské hodnoty a ideály samozřejmě ovlivňují i novináře, redaktory a mediální organizace, což se i promítá do médií produkovaných obsahů. Novináři, redaktori a mediální organizace pak často vybírají a konstruují zprávy v souladu s těmito dominantními hodnotami a ideologiemi. Zpravodajská média se tak podílejí nejen na produkci společenských hodnot a představ, ale i na jejich *reprodukcii* (Trampota, 2006: 163-167). Tato skutečnost může být dobře pozorována ve sportovním zpravodajství, které se významně podílí na produkci a reprodukci tradiční genderové ideologie tím, jakým způsobem zobrazuje ženy.

2.3.2. Reprezentace žen ve sportovním zpravodajství

Výzkumy reprezentace žen-sportovkyň ve sportovním zpravodajství mají v zahraničí dlouhodobou tradici, která sahá přinejmenším do 70. let 20. století. Celosvětově bylo na toto téma vyprodukováno již několik tisícovek výzkumů, které konzistentně dochází k závěrům, že ženy jsou ve sportovním zpravodajství symbolicky anihilovány (Bruce, 2016; Dunne, 2017; Schmidt, 2016). Symbolickou anihilací se rozumí „přehlížení, trivializování či odsouvání jedinců či skupin v masmédiích“ (Tuchman, 1978: 8). Symbolická anihilace může být pozorována jednak kvantitativně (jak moc se o daných skupinách v médiích píše), či také kvalitativně (jakým způsobem se o daných skupinách píše).

Řada zahraničních výzkumů dokazuje, že ženy-sportovkyně jsou ve sportovním zpravodajství výrazně méně reprezentovány v porovnání s muži-sportovci. Například výzkum zkoumající sportovní zpravodajství v *The New York Times* odhalil, že ženám-sportovkyním a ženským sportům bylo mezi lety 1984-2013 věnováno pouze 5,2 % obsahů, zatímco mužům-sportovcům a mužským sportům bylo věnováno 86,7 % obsahů. Tento výzkum dále odhalil, že články věnující se ženám-sportovkyním a ženským sportům bývají zpravidla kratší v porovnání s reportážemi o mužích-sportovcích a mužských sportech (Schmidt, 2016). Podobně Ciarán Dunne (2017) zkoumal sportovní fotozpravodajství v *The Irish Times*, ve kterém zjistil, že ženám sportovkyním bylo v roce 2015 věnováno méně jak 4 % sportovních fotografií.

Přehlížení žen-sportovkyň a ženských sportů je patrné i v televizním sportovním zpravodajství. Americké studie (Messner, Dunbar, Hunt, 2007: 139-154; Messner, Duncan, Willms, 2007: 155-165) dokazují, že ženám je v televizním sportovním zpravodajství věnováno mezi 2,9 % až 8,7 % mediálních obsahů. Tyto studie dále upozorňují na to, že muži-sportovci mají na rozdíl od žen-sportovkyň ve sportovním zpravodajství zaručené místo; v 58 % zkoumaných sportovních vysíláních se ženy-sportovkyně a ženské sporty neobjevily ani jednou, zatímco v žádném vysílání se nestalo, že by se v něm neobjevili muži-sportovci.

Přestože se jednotlivé výsledky různých studií mírně liší, Toni Bruce (2016) tvrdí, že lze obecně konstatovat, že ženám-sportovkyním a ženským sportům je mezinárodně věnováno přibližně pouhých 10 % novinových sportovních obsahů a 5 % televizních sportovních obsahů. Je důležité si zároveň uvědomit, že toto číslo je již dlouhodobě konzistentní. Přestože lze v západních společnostech pozorovat trvalý trend zvyšující se účasti žen ve sportech (například v USA se od 70. let 20. století počet žen a dívek, které se věnují sportu víc jak zdesetinásobil, zatímco u mužů se jejich počet prakticky nezměnil), sportovní zpravodajská média tento trend vůbec nereflktují (Messner, Duncan, Willms, 2007: 158; Bruce, 2016: 362). Přehlížení žen ve sportovním zpravodajství tak reprodukuje představy o tom, že sport je převážně doménou mužů, ve které ženy zaujímají pouze okrajové postavení (Bruce, 2016: 361-372).

Existují však období, ve kterých je ženám-sportovkyním věnováno více pozornosti než ve zbytku roku. Jmenovitě jde o velké sportovní události jako jsou Olympijské hry či Grand Slam (Bruce, 2016: 362; Coakley, 2003: 428). O míře reprezentace žen ve sportovním zpravodajství během Olympijských her existují dokonce i některé české studie. Aleš Sekot (2006: 360) například vyzkoumal, že během Olympijských her v Athénách v roce 2004 bylo

v českém tištěném sportovním zpravodajství věnováno 60 % článků mužům-sportovcům a 40 % článků ženám-sportovkyním. Sekot na základě těchto výsledků vyvozuje, že tato čísla jsou hmotným důkazem emancipace českého sportu a českého sportovního zpravodajství (Sekot, 2006: 362). Je však nutné si uvědomit, že relativně vysoká míra reprezentace žen ve sportovním zpravodajství během velkých sportovních událostí není reprezentativní, co se týče sportovního zpravodajství jako takového. Ve zbytku roku totiž bývají ženy-sportovkyně stále přehlíženy a marginalizovány. Toni Bruce (2016: 366) vysvětluje vyšší míru reprezentace žen-sportovkyň ve sportovním zpravodajství během velkých sportovních událostí tak, že ženy-sportovkyně sdílí s muži-sportovci jeden společný stadión.

Ženy jsou ve sportovním zpravodajství zobrazovány nejen méně než muži, ale i v menší variaci sportů. Nejčastěji bývají ženy-sportovkyně zobrazovány v kontextu tenisu (Messner, Duncan, Willms, 2007: 160-161). Dále bývají ženy často zobrazovány ve sportech, které kladou důraz na balanc, ladnost a estetické vyjádření, což jsou všechno atributy spojené s tradiční definicí vypjaté femininity; jedná se zejména o gymnastiku, plavání, skok do vody, či krasobruslení (Coakley, 2003: 428). Muži bývají pro změnu nejčastěji zobrazováni ve sportech, které kladou důraz na využití síly, na rychlost a na dominanci oponenta, což jsou všechno atributy spojené s tradiční definicí hegemonní maskulinity. Příkladem mohou být sporty jako jsou fotbal, hokej, basketbal a bojové sporty (Coakley, 2003: 429). Zobrazování mužů a žen v kontextu odlišných sportů reprodukuje představy o tom, že existují sporty vhodné pro muže a sporty vhodné pro ženy, což dále upevňuje tradiční definice maskulinity a femininity (Coakley, 2003: 428-429).

Ženy-sportovkyně bývají také ve sportovním zpravodajství reprezentovány odlišným způsobem než muži-sportovci. V první řadě, sportovní zpravodajství často uvádí sporty, kterých se účastní ženy, jakožto „ženské“ sporty (např. „ženský fotbal“, „ženský basketbal“ atd.), zatímco sporty, kterých se účastní muži zpravidla nebývají genderově specifikovány (např. pouze „fotbal“, „basketbal“ atd.) (Bruce, 2016: 365). Tato praxe bývá kritizována z toho důvodu, že reprodukuje androcentrismus sportu. Sporty, kterých se účastní muži, jsou takto implicitně prezentovány jako standard, zatímco sporty, kterých se účastní ženy, jsou implicitně prezentovány jako jejich podřadná derivace (Coakley, 2003: 430).

Androcentrismus sportu může být dále pozorován na skutečnosti, že ženy-sportovkyně bývají často porovnávány s muži-sportovci (sportovkyně může být například popsána jako „ženská verze Michela Phelpse“ či „Roger Federer v sukni“ atd.). Přestože tato praxe bývá zpravidla míněna jako lichotka, feministické teoretičky a teoretici tuto praxi kritizují z toho důvodu, že mužské sporty a muži-sportovci jsou tímto způsobem implicitně

prezentování jako nadřazený standard, vůči kterému mají být ženské sporty a ženy-sportovkyně porovnávány, což dále implikuje podřadnost žen-sportovkyň a ženských sportů (Bruce, 2016: 365).

Androcentrismus sportu může být dále pozorován na tom, že o ženských sportech a ženách-sportovkyních bývá pojednáváno odlehčenějším způsobem v porovnání s mužskými sporty a muži-sportovci. Mužské sporty bývají například prezentovány tak, jako by měly na rozdíl od ženských sportů zvláštní historickou významnost (Coakley, 2003: 430).

Dalším příkladem může být infantilizace ženských-sportovkyň; infantilizace odkazuje ke způsobu zpravodajství, kdy jsou dospělé ženy-sportovkyně popisovány jako dívky, mladé slečny či kdy jsou označovány pouze křestním jménem (Bruce, 2016: 365).

V reportážích o ženách-sportovkyních se také občas vyskytují informace, které nemají se sportem co dočinění. Jde například o komentáře zabývající se vzhledem (např. „tato kráska vypadá spíše jak modelka než olympionička“) či manželským/partnerským statutem žen-sportovkyň. V takovýchto reportážích je tedy pozornost zaměřena na osobní život žen-sportovkyň na úkor jejich sportovních úspěchů. Podobné komentáře se v reportážích o mužích-sportovcích prakticky nevyskytují (Bruce, 2016: 365). Ženy-sportovkyně jsou tímto způsobem ve sportovním zpravodajství prezentovány stereotypním způsobem v souladu s tradiční definicí vypjaté femininity, jako manželky/partnerky a objekty krásy. Tyto komentáře dále reprodukují představy o tom, že tradiční definice femininity je špatně kompatibilní s tradiční definicí sportovce (Bruce, 2016: 366).

Zobrazování žen v souladu s tradiční definicí vypjaté femininity může být pozorováno i ve sportovním fotozpravodajství. Ženy-sportovkyně bývají například v porovnání s muži-sportovci více zobrazovány v pasivních pózách, jak se usmívají či pláčou atd., zatímco muži-sportovci bývají více zobrazováni v akci. Dále bývají ženy-sportovkyně ve sportovním zpravodajství sexualizovány. Vyjma výše zmíněných komentářů týkajících se jejich vzhledu, bývají ženy-sportovkyně zobrazovány ve sportovním fotozpravodajství v sugestivních pózách či jak jsou spoře oblečené (Bruce, 2016: 366).

Je však nutné zmínit, že novější výzkumy ukazují, že ženy-sportovkyně bývají ve sportovním zpravodajství čím dál tím více prezentovány jako legitimní a seriózní sportovkyně. Sexualizace, infantilizace a trivializace žen-sportovkyň a ženských sportů ve sportovním zpravodajství se tak zdá být na ústupu. Čím dál tím více se reportáže o ženách-sportovkyních zaměřují na jejich sportovní úspěchy, na jejich dovednosti a na jejich fyzickou zdatnost, podobně, jako je tomu u mužů-sportovců (Bruce, 2016: 367).

Jedním z důvodů, proč jsou ženy-sportovkyně ve sportovním zpravodajství symbolicky anihilovány souvisí s tím, že ženy zpravidla tvoří ve sportovních redakcích menšinu, zatímco muži tvoří drtivou většinu. Některé studie ukazují, že ženy-novinářky mají tendenci psát o ženách-sportovkyních a ženských sportech více v porovnání s muži-novináři. Jiné studie však upozorňují na to, že tomu tak nezbytně nemusí být, neboť kariérní úspěch žen-novinářek závisí na tom, aby psali reportáže tradičním způsobem – tj. o mužských sportech a mužích-sportovcích (Coakley, 2003: 430-431).

Celkem vzato, symbolická anihilace žen ve sportovním zpravodajství se podílí na konstrukci sportu jako genderované instituce a na reprodukci tradičních genderových představ a nerovností (Kay, 2003: 99-102). Způsob, jakým jsou ženy-sportovkyně reprezentovány ve sportovním zpravodajství reprodukuje tradiční normativní definice femininity. Současně, přehlížení žen-sportovkyň a ženských sportů ve sportovním zpravodajství reprodukuje představy, že sport je převážně doménou mužů, ve které ženy zaujímají pouhé periferní postavení (Kane, Greendorfer, 1994: 28-33).

2.3.3. Shrnutí

V této kapitole bylo ukázáno, jak se sportovní zpravodajská média podílejí na konstrukci sportu jakožto mužské domény. Nejprve byla pozornost zaměřena na zpravodajská média obecně. Bylo ukázáno, že zpravodajská média nemohou nikdy zcela objektivně reflektovat realitu, neboť ji musí vždy určitým způsobem filtrovat a rámovat. Tímto způsobem se média vždy podílejí na konstrukci reality, neboť v procesu výběru a rámování zpráv, zpravodajská média produkují a reprodukují společenské hodnoty. To, jaké zprávy média vybírají a jak je rámuje, může vést k mylné reprezentaci a stereotypizaci různých demografických skupin. Pozornost zde byla zaměřena na to, jak jsou mylně reprezentovány a stereotypizovány ženy ve sportovním zpravodajství. Bylo ukázáno, že ženy jsou ve sportovním zpravodajství symbolicky anihilovány – neboli přehlíženy, trivializovány a marginalizovány. Nakonec bylo ukázáno, jak se symbolická anihilace žen ve sportovním zpravodajství podílí na konstrukci sportu jakožto převážně mužské domény, ve které ženy zaujímají marginální postavení a jak se symbolická anihilace žen ve sportovním zpravodajství podílí na reprodukci tradiční definice vypjaté femininity.

2.4. Shrnutí teoretické části

V této části práce byly představeny základní pojmy a teorie z genderových studií, sociologie sportu a mediálních studií. Bylo zde argumentováno, že symbolická anihilace žen ve sportovním zpravodajství odráží jejich marginální postavení v instituci sportu, která je od základu konstruována jakožto mužská doména. Dále zde bylo argumentováno, že marginální postavení žen v instituci sportu pramení z jejich nerovného postavení ve společnosti jako takové. Nakonec zde bylo argumentováno, že média se jakožto významný socializační činitel podílejí na produkci a reprodukci tohoto nerovného postavení žen v instituci sportu a ve společnosti a to tak, že přímo či nepřímo reprodukuje tradiční genderovou ideologii. Výše představené analytické koncepty a teorie poslouží jako kontext a teoretické východisko pro empirickou část práce.

3. EMPIRICKÁ ČÁST

V této části práce představím svůj empirický výzkum zabývající se reprezentací žen-sportovkyň v tištěném sportovním zpravodajství MF Dnes. Tato část práce bude rozdělena do dvou dílčích částí – na část metodologickou a analytickou. V metodologické části seznámím čtenáře s metodologickými postupy výzkumu a v analytické části představím výsledky výzkumu.

3.1. Metodologická část

3.1.1. Téma výzkumného projektu

Hlavním cílem mého výzkumného projektu bylo zjistit, v jaké míře a jakým způsobem jsou ženy-sportovkyně reprezentovány v tištěném sportovním zpravodajství v porovnání s muži-sportovci. Konkrétně byla míra a způsob reprezentace žen ve sportovním zpravodajství zkoumána na textových mediovaných obsazích nacházejících se v deníku MF Dnes.

Výzkumný projekt navazuje na zahraniční studie (Bruce, 2016; Dunne, 2017; Schmidt, 2016), které dokazují, že ženy-sportovkyně jsou ve sportovním zpravodajství dlouhodobě a konzistentně symbolicky anihilovány. Cílem tohoto výzkumného projektu tak bylo ověřit, zdali je fenomén symbolické anihilace žen ve sportovním zpravodajství přítomný i v českém prostředí a zdali se tím pádem české sportovní zpravodajství podílí na konstrukci sportu jakožto převážně mužské instituce.

3.1.2. Strategie výzkumu – obsahová analýza

Vzhledem k povaze výzkumného problému byla jako metoda výzkumu zvolena kvantitativní obsahová analýza, která je vhodná k analýze a kvantifikaci velkého množství různorodých dat – konkrétně mediovaných sdělení. Obsahová analýza je vysoce strukturovaná metoda. Její úspěšnost tak předpokládá splnění několika nutných kroků. Nejprve musí být stanoven výzkumný problém a definovány výzkumné otázky a hypotézy. Následně musí být určeno, na jakých mediovaných obsazích budou tyto otázky zkoumány. Jelikož obsahová analýza usiluje o kvantifikaci dat, je dále nutné stanovit si pravidla, jak budou kvalitativní mediované obsahy zredukovány a studovány, aby mohly být

kvantifikovány. Jinými slovy, musí být jasně stanoveny proměnné, které budou na mediovaných obsazích pozorovány. Za tímto účelem je sestavena kódovací kniha, která tyto proměnné definuje. Následně se může přistoupit ke sběru dat, k jejich analýze a k jejich interpretaci (Scherer, 2004: 29-50).

3.1.3. Výzkumné otázky a hypotézy

Výzkum odpovídá na následujících pět otázek a současně zkoumá validitu osmnácti výzkumných hypotéz (respektive se tyto hypotézy snaží vyvrátit). Veškeré hypotézy byly stanoveny na základě informací prezentovaných v teoretické části práce, zejména v návaznosti na zahraniční výzkumy, které se zabývají reprezentací žen-sportovkyň ve sportovním zpravodajství (Bruce, 2016; Dunne, 2017; Schmidt, 2016).

O1: Jak moc se ve sportovním zpravodajství MF Dnes píše o ženách-sportovkyních v porovnání s muži-sportovci?

H1: O ženách-sportovkyních se píše méně než o mužích-sportovcích.

O2: O jakých sportech se ve sportovním zpravodajství MF Dnes píše?

H2: Sportovní zpravodajství MF Dnes píše méně o sportech, které jsou považovány za tradičně ženské než o sportech, které jsou považovány za tradičně mužské.

O3: V jakých sportech jsou muži-sportovci a ženy-sportovkyně zobrazovány ve sportovním zpravodajství MF Dnes?

H3: O ženách-sportovkyních je v MF Dnes pojednáváno v menší variaci sportů, než je tomu u mužů sportovců.

H4: Ženy-sportovkyně jsou ve sportovním zpravodajství MF Dnes prezentovány převážně v tradičně „ženských“ sportech.

H5: Ženy-sportovkyně jsou v MF Dnes nejčastěji zobrazovány v kontextu tenisu.

H6: Muži-sportovci jsou ve sportovním zpravodajství MF Dnes prezentováni převážně v tradičně mužských sportech.

O4: Jakým způsobem se o ženách-sportovkyních píše ve sportovním zpravodajství MF Dnes v porovnání s muži-sportovci?

H7: Články o ženách-sportovkyních jsou převážně kratší v porovnání s články o mužích-sportovcích.

H8: V článcích o ženách-sportovkyních se častěji než v článcích o mužích-sportovcích vykytuje arbitrární genderové označení sportu.

H9: Ženy-sportovkyně jsou ve sportovním zpravodajství MF Dnes porovnávány s muži-sportovci.

H10: Muži-sportovci ve sportovním zpravodajství MF Dnes nejsou porovnáváni s ženami-sportovkyněmi.

H11: Ženy-sportovkyně jsou ve sportovním zpravodajství MF Dnes popisovány jako nekompetentní častěji v porovnání s muži-sportovci.

H12: Muži-sportovci jsou ve sportovním zpravodajství MF Dnes popisováni jako historicky významní častěji v poměru s ženami-sportovkyněmi.

H13: Ženy-sportovkyně jsou v článcích MF Dnes infantilizovány častěji než muži-sportovci.

H14: V článcích o ženách-sportovkyních se vyskytují komentáře týkající se jejich vzhledu častěji než v článcích o mužích-sportovcích.

H15: Ženy-sportovkyně jsou ve sportovním zpravodajství MF Dnes sexualizovány častěji než muži sportovci.

H16: V článcích o ženách-sportovkyních se vyskytují informace o jejich partnerském statusu častěji než v článcích o mužích-sportovcích.

H17: V článcích o ženách-sportovkyních se vyskytují informace o jejich rodičovském statusu častěji než v článcích o mužích-sportovcích.

O5: Jak moc píší ženy-novinářky o ženách-sportovkyních v porovnání s muži-novináři?

H18: Ženy-novinářky píší o ženách-sportovkyních častěji než muži-novináři.

3.1.4. Výběr vzorku

Výzkum reprezentace žen ve sportovním zpravodajství byl prováděn na mediovaných obsazích ve výtiscích pražského vydání MF Dnes (bez příloh). Konkrétně byly analyzovány mediované obsahy z rubriky Sport. Do výzkumu nebyly začleněny případné sportovní obsahy z jiných rubrik (jako například z rubriky Praha atd.).

V porovnání s internetovým zpravodajstvím mají tištěná média omezenější prostor na to, kolik článků mohou otisknout. Tištěná média byla teda vybrána z toho důvodu, neb se

na nich lépe ukáže, které sportovní články jsou v mediálním prostředí považovány za ty skutečně důležité a reprezentativní.

MF Dnes byla zvolena z toho důvodu, že jde o nejčtenější nebulvární deník v ČR. Navíc má MF Dnes genderově vyrovnanou čtenářskou základnu (Mafra, s.d.). Případná symbolická anihilace žen tak nemůže být racionalizována genderově nevyváženou čtenářskou základnou.

Výzkumný vzorek byl sebrán z průběhu roku 2019 a sestává ze čtyř vykonstruovaných týdnů sestavených podle metody náhodného stratifikovaného výběru. Výběr vzorku proběhl následovně; nejprve byl rozdělen rok do čtyř čtvrtletí. Z každého čtvrtletí pak bylo náhodně vybráno jedno pondělí, úterý, středa... až sobota + neděle². Z těchto náhodně vybraných dní vznikly čtyři vykonstruované týdny, které se staly výzkumným vzorkem. Tuto metodu studia mediálních obsahů ve svém výzkumu doporučují Connolly-Ahern, Ahern a Bortee (2009: 862-883), neboť zaručuje větší spolehlivost v porovnání s prostým náhodným vzorkováním v rámci jednoho roku. Výhodou této metody je navíc skutečnost, že umožňuje analyzovat všechna čtvrtletí zvlášť a vzít tak v potaz potenciální odchylky způsobené výjimečnými sportovními událostmi (jako jsou například Olympijské hry, Grand Slam atd.).

3.1.5. Techniky sběru dat

Výzkum obnášel práci s velkým množstvím různorodých kvalitativních obsahů – konkrétně s textovými mediovanými sděleními. Aby mohly být mediované obsahy kvantifikovány, musely být převedeny do redukovaných kvantifikovatelných jednotek. Za tímto účelem byla využita technika kódování:

Kódováním označujeme praktický úkon, při němž mediované obsahy, které chceme analyzovat, identifikujeme a zaznamenáváme formou číselných hodnot – kódů. Jde o dvoustupňový proces. Prvním stupněm je segmentace mediovaných obsahů na jednotlivé prvky, kódovací jednotky. Tyto jednotky pak v druhé fázi popisujeme pomocí pevně stanovených kategorií. (Scherer, 2004: 38)

Prvním krokem tedy bylo stanovení si kódovacích jednotek; v tomto výzkumu byly jako kódovací jednotky stanoveny veškeré textové mediované obsahy zabývající se sportem; tj. články (včetně titulků a popisků u fotografií), tabulky výsledků, medailonky sportovců,

² Sobotní a nedělní vydání MF Dnes vychází vždy společně v sobotu, jako jeden výtisk

sportovní programy a statistiky ze sportovní rubriky MF Dnes. Určení samostatné kódovací jednotky záleželo i na jejím grafickém zpracování. Vyskytla-li se například ve článku tabulka výsledků, která byla jasně graficky oddělená od daného článku, byla tato tabulka klasifikována jako samostatná kódovací jednotka.

Do výzkumu nebyly zahrnuty fotografie a veškeré materiály nesouvisející se sportem, tj.: reklamní texty, inzerce, výsledky loterií a články o počasí, které se v rubrice sport nachází. Do výzkumu dále nebyly započítány potenciálně vyskytující se sportovní články z jiných rubrik – jako například z rubriky Praha či z titulní strany.

Dalším krokem bylo stanovení si kategorií – neboli proměnných –, které posloužily k popisu kódovacích jednotek. Každá kódovací jednotka byla popsána identifikačními a analytickými proměnnými. Identifikační proměnné slouží čistě k identifikaci kódovacích jednotek. Analytické proměnné slouží k popisu a interpretaci kódovacích jednotek; analytické proměnné umožňují zodpovědět na výzkumné otázky a ověřit validitu výzkumných hypotéz (Scherer, 2004: 38-39). Celkem bylo v tomto výzkumu stanoveno 33 proměnných – 4 identifikační a 29 analytických.

Data byla zaznamenávána do záznamového archu podle pokynů v kódovací knize. Kódovací knihu s kódovacími instrukcemi a podrobným popisem proměnných lze nalézt v příloze této práce.

3.1.6. Hodnocení kvality výzkumu

Kvantitativní obsahová analýza je charakteristická svou vysokou strukturovaností. Právě vysoká strukturovanost výzkumu zaručuje i jeho vysokou reliabilitu:

Reliabilita znamená, že metody využívané při šetření jsou zpracovány a zdokumentovány tak, že každý odborník, který tyto metody použije na stejném materiálu, musí dojít ke stejným výsledkům. (Scherer, 2004: 34)

Vysoká strukturovanost kvantitativního výzkumu má však i své nevýhody. Vzhledem k tomu, že jsou výzkumné otázky a metody předem jasně stanovené, výzkum nedokáže zachytit další potenciálně zajímavé fenomény s problematikou spojené. Tak například, výsledky výzkumu sice informují čtenáře o tom, *jak* se o ženách-sportovkyních ve sportovním zpravodajství píše, nicméně ho či ji neinformují, *proč* se takto o ženách-sportovkyních píše.

Další slabinou výzkumu je jeho omezený výzkumný vzorek. Z časových důvodů se výzkum omezuje pouze na tištěná média. Konkrétně výzkum pracuje pouze s jedním tištěným zpravodajským deníkem – s MF Dnes. Bez dalšího výzkumu není možné říci, jak moc se o ženách-sportovkyních píše ve sportovním zpravodajství v jiných tištěných denících. Přesto lze však předpokládat, že se situace v dalších nebulvárních denících příliš neliší, neboť většina zpravodajských deníků čerpá informace ze společných zdrojů – z ČTK anebo právě také z MF Dnes (Burton, Jiráček, 2001: 28) – mediální sdělení tak bývají napříč tiskovinami velmi podobná. Výzkum se taktéž nezabývá internetovým zpravodajstvím, u kterého lze předpokládat, že se v něm výsledky budou mírně lišit; tuto hypotézu však není možné definitivně ověřit bez dalšího výzkumu.

Všechny tyto skutečnosti snižují validitu výzkumu, neboť „validitou se rozumí požadavek, aby výzkumné metody měřily opravdu to, co zamýšlíme měřit“ (Scherer, 2004: 34). Kdyby byl výzkumný vzorek rozsáhlejší, mohl by výzkum dojít k částečně odlišným výsledkům, které by současně mohly být více reprezentativní. V tomto výzkumu však nejde ani tolik o přesný numerický výsledek, jako spíše o to zjistit, zdali v českých tištěných médiích existuje tendence symbolicky anihilovat ženy-sportovkyně.

3.1.7. Etické otázky výzkumu

Výzkum byl prováděn v souladu se zásadami etiky společenskovedního výzkumu. Značná část etické zodpovědnosti v tomto výzkumu odpadla z toho důvodu, že výzkum pracoval s veřejně dostupnými materiály a nikoli s lidskými subjekty. Materiály byly zpracovány co nejpřesněji a nejpoctivěji, a to tak, aby nedošlo k vykonstruování lži, chyby a přehlédnutí v analýze materiálů.

3.2. Analytická část

V této části práce budou představeny výsledky mého výzkumu, který se zabýval reprezentací žen-sportovkyň a mužů-sportovců ve sportovním zpravodajství MF Dnes. Současně zde budou zodpovězeny výzkumné otázky a zkoumána validita výzkumných hypotéz, které byly stanoveny v metodologické části práce.

V rámci tohoto výzkumu byly analyzovány veškeré textové mediované obsahy zabývající se sportem a nacházející se ve sportovní rubrice deníku MF Dnes na výzkumném vzorku sestávajícím ze čtyř vykonstruovaných týdnů.

Veškeré mediované obsahy v tomto výzkumu byly klasifikovány buďto jako „články“ nebo jako „stručné výsledky“. Jako články byly klasifikovány mediované obsahy, které se vyznačovaly souvislým textem; jednalo se zejména o sportovní reportáže, rozhovory a medailonky sportovců. Jako „stručné výsledky“ byly klasifikovány mediované obsahy, které se vyznačovaly tím, že postrádaly souvislý text a byly psány pouze zkratkovitě; jednalo se zejména o tabulky výsledků z turnajů, statistiky ze zápasů atd.

Celkem bylo v rámci tohoto výzkumu identifikováno a analyzováno 530 jednotek mediovaných obsahů, z nichž 205 bylo klasifikováno jako články a 325 jako stručné výsledky. Rozlišení mediovaných obsahů na články a stručné výsledky bude důležité pro následnou analýzu a zodpovězení výzkumných otázek.

Analytická část byla rozdělena do dvou dílčích částí. V první z nich bude provedena analýza všech mediovaných obsahů dohromady (tj. jak článků, tak stručných výsledků). V této části bude zodpovězeno na to, v jaké míře a v kontextu jakých sportů jsou muži-sportovci a ženy-sportovkyně zobrazováni ve sportovním zpravodajství MF Dnes.

V druhé části budou analyzovány pouze mediované obsahy, které byly klasifikovány jako články. V této části bude zodpovězeno na to, jakým způsobem se o mužích-sportovcích a ženách-sportovkyních ve sportovním zpravodajství píše. Stručné výsledky byly z této analýzy vyloučeny, neboť postrádají pro zodpovězení této otázky relevantní informace.

3.2.1. Analýza všech mediovaných obsahů

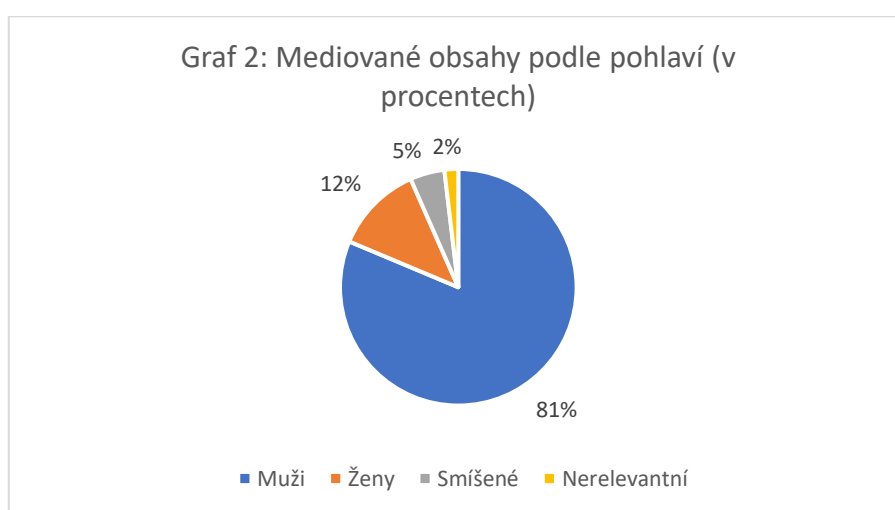
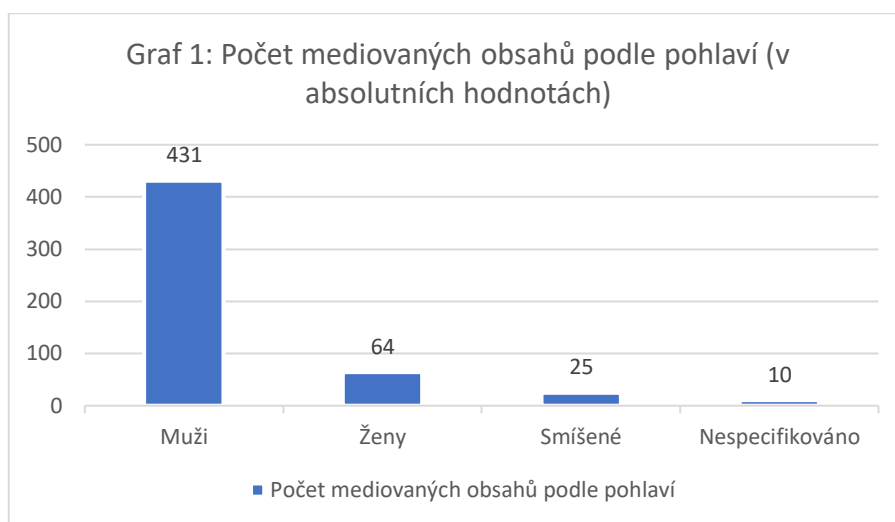
V následující části práce bude provedena analýza všech mediovaných obsahů – tj. jak článků, tak stručných výsledků. Budou zde zodpovězeny první tři výzkumné otázky. První otázka se zabývá tím, jak moc se ve sportovním zpravodajství MF Dnes píše o ženách-sportovkyních v porovnání s muži-sportovci. Druhá otázka se zabývá tím, o jakých sportech se ve sportovním zpravodajství MF Dnes píše. Třetí otázka se zabývá tím, v jakých sportech jsou muži-sportovci a ženy-sportovkyně v MF Dnes zobrazováni.

3.2.1.1. Míra reprezentace mužů-sportovců a žen-sportovkyň ve sportovním zpravodajství MF Dnes

Svou analýzu jsem započal vyjasněním toho, v jaké míře se sportovní zpravodajství MF Dnes věnuje mužům-sportovcům a ženám-sportovkyním. Jak dokazují zahraniční výzkumy, ženy-sportovkyně bývají ve sportovním zpravodajství dlouhodobě a konzistentně přehlíženy (Bruce, 2016; Dunne, 2017; Schmidt, 2016). V návaznosti na tyto zahraniční studie byla v metodologické části práce stanovena výzkumná hypotéza, že o ženách-sportovkyních se ve sportovním zpravodajství MF Dnes píše méně než o mužích sportovcích. Tuto hypotézu se zde pokusím vyvrátit.

Celkem bylo v rámci tohoto výzkumu analyzováno 530 jednotek mediovaných obsahů, z nichž se jich 81 % věnovalo mužům-sportovcům, 12 % z nich se věnovalo ženám-sportovkyním, 5 % z nich se věnovalo jak mužům-sportovcům tak ženám-sportovkyním a 2 % z nich nebyla genderově specifikována³. Graf 1 vyjadřuje tyto výsledky v absolutních hodnotách a graf 2 vyjadřuje tyto výsledky v procentuálních hodnotách.

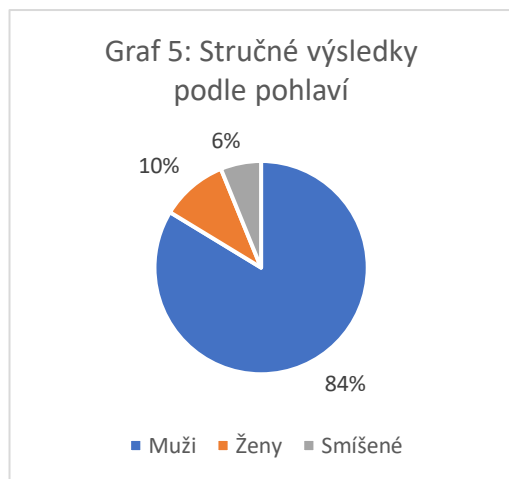
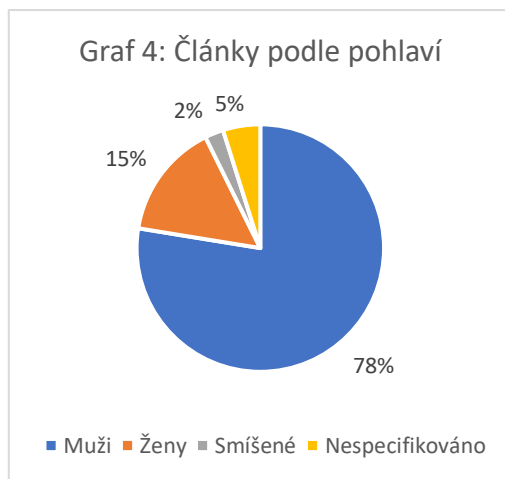
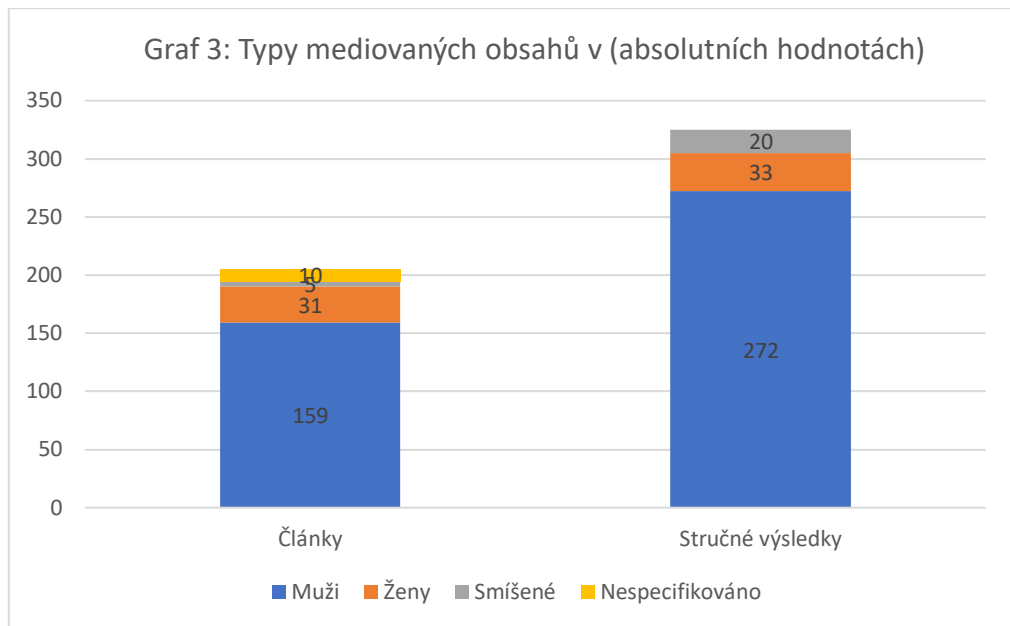
³ Jako genderově nspecifikované byly označeny mediované obsahy, které se nevěnovaly sportovcům či sportovním týmům (šlo například o reportáže věnující se místu konání Olympijských her atd.).

Bude-li pozornost zaměřena na to, v jaké míře jsou ženy-sportovkyně a muži-sportovci zobrazováni zvláště v článcích a zvláště ve stručných výsledcích, výsledné hodnoty se nikterak významně nezmění.

Z celkového počtu 205 článků se jich 78 % věnovalo mužům-sportovcům, 15 % se jich věnovalo ženám-sportovkyním, 2 % se jich věnovalo jak mužům-sportovcům tak ženám sportovkyním a 5 % z nich nebylo genderově specifikováno.

Z celkového počtu 325 jednotek identifikovaných jako stručné výsledky se jich 84 % věnovalo mužům-sportovcům, 10 % se jich věnovalo ženám-sportovkyním a 6 % z nich se věnovalo jak mužům-sportovcům tak ženám-sportovkyním.

Tento výzkum odhalil, že výše zmíněná výzkumná hypotéza byla validní, neboť drtivá většina sportovního zpravodajství MF Dnes se věnovala mužům-sportovcům. Tyto výsledky tak korespondují se zahraničními studii, které dochází k obdobným závěrům, a které taktéž ukazují, že ženy-sportovkyně jsou ve sportovním zpravodajství konzistentně přehlíženy (Bruce, 2016; Dunne, 2017; Schmidt, 2016).

Jak bylo zmíněno v teoretické části práce, média se jakožto významná společenská instituce podílí na konstrukci reality (Renzetti, Curran, 2003: 182). Tím, že MF Dnes přehlíží ženy ve sportovním zpravodajství, se implicitně podílí na produkci a reprodukci tradiční genderové ideologie a genderového řádu, a na konstrukci sportu jako genderované (tj. mužské) instituce, ve které ženy zaujímají marginální postavení. Přehlížení žen ve sportovním zpravodajství totiž koresponduje s tvrzením Mary Jo Kane a Susan L.

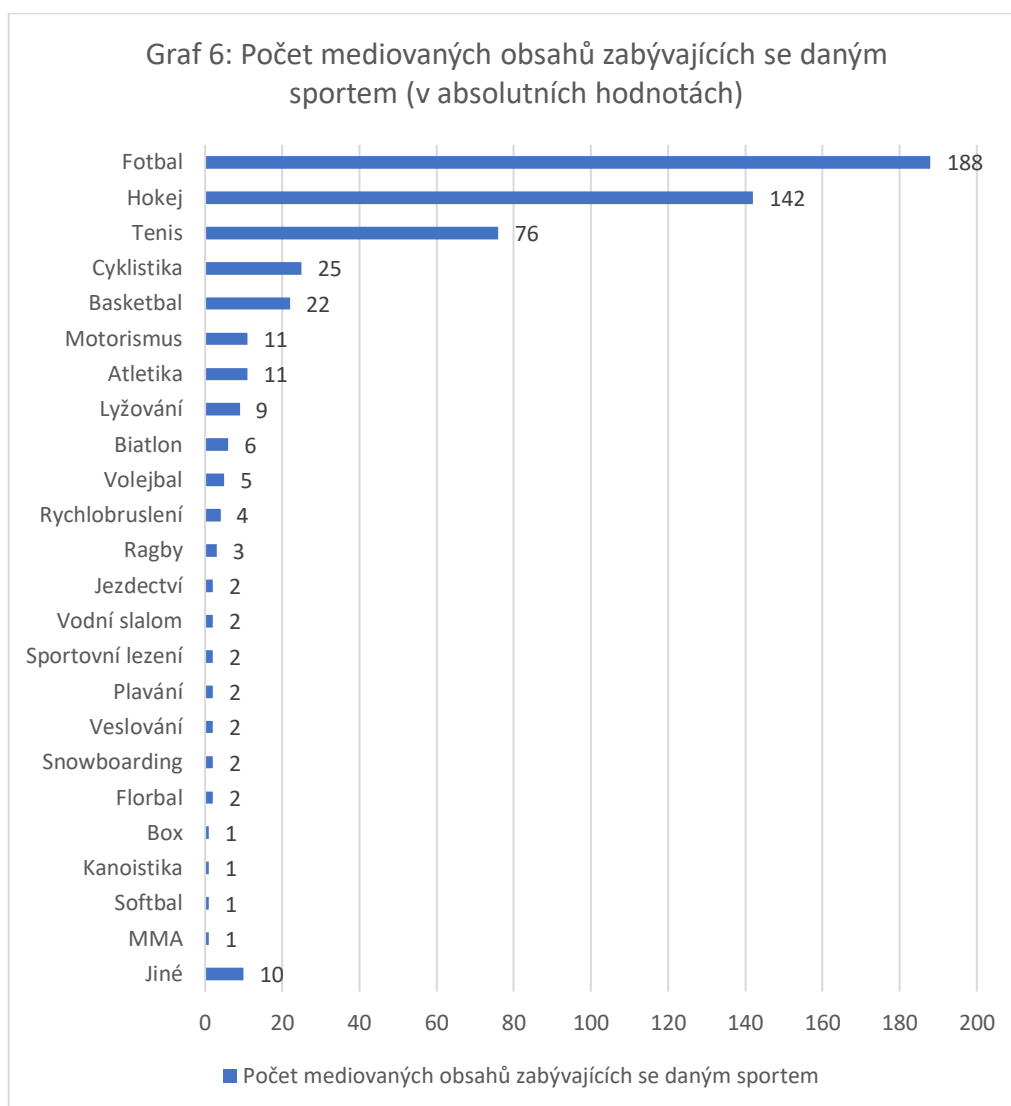
Greendorfer (1994: 31-32), že tradiční definice ženství je obtížně slučitelná s tradiční definicí sportovce.

3.2.1.2. Prezentované sporty ve sportovním zpravodajství MF Dnes

Dále jsem se ve výzkumu zabýval tím, o jakých sportech se ve sportovním zpravodajství MF Dnes píše. Jak bylo řečeno v teoretické části práce, tradičně ženské sporty zaujímají v rámci instituce sportu marginální postavení (Coakley, 2003: 266, Creedon, 1994: 14). Na základě tohoto tvrzení jsem v metodologické části práce formoval hypotézu, že o tradičně ženských sportech se ve sportovním zpravodajství MF Dnes píše méně než o sportech tradičně mužských. Tuto hypotézu se zde pokusím vyvrátit.

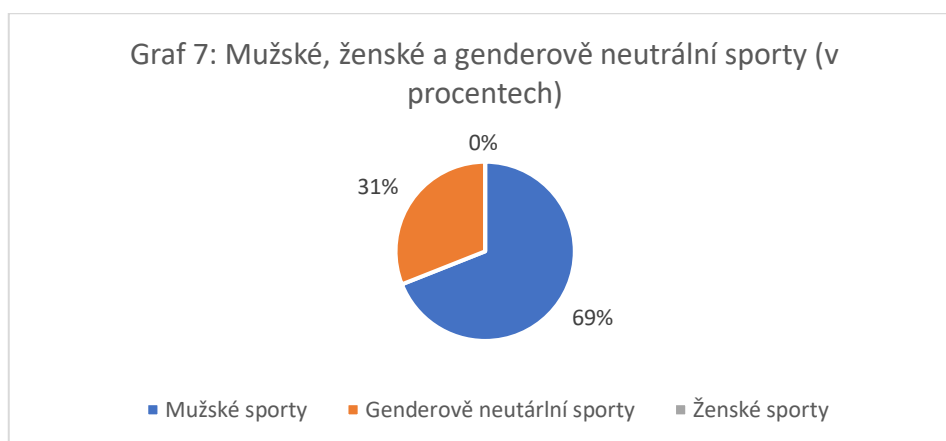
Nejvíce prostoru bylo v MF Dnes věnováno fotbalu, který tvořil 35 % obsahů. Na druhém místě byl hokej, kterému bylo věnováno 27 % obsahů. Na třetím místě byl tenis, který tvořil 14 % obsahů. Následovala cyklistika s 5 % obsahů a basketbal se 4 % obsahů. Motorismus a atletika tvořily po 2 % obsahů. Zbylých 11 % obsahů se zabývalo lyžováním, biatlonem, volejbalem, rychlobruslením, ragby, jezdeckvím, vodním slalomem, sportovním lezením, plaváním, veslováním, snowboardingem, florbalem, boxem, kanoistikou, softbalem, MMA a jinými sportovními tématy⁴. Graf 6 zobrazuje tyto výsledky v absolutních hodnotách.

⁴ Jako „jiné“ byly označeny články, které se nezabývaly konkrétním sportem (např. články o místě konání Olympijských her atd.)

Z výše uvedeného výčtu sportů lze vyvést, že výše stanovená hypotéza byla validní, neboť sportovní zpravodajství MF Dnes prakticky nevěnovalo pozornost sportům, které jsou tradičně považovány jako ženské. 69 % mediovaných sdělení zde bylo věnováno sportům, které jsou považovány za tradičně mužské (konkrétně šlo o fotbal, hokej, basketbal, motorismus, ragby, box a MMA). Zbýlých 31 % mediovaných sdělení se věnovalo sportům, které jsou považovány za víceméně genderově neutrální. Jedinou výjimku tvořil softbal, který je tradičně považován za ženský sport, avšak o kterém bylo psáno pouze jednou.

Přehlížení tradičně ženských sportů ze sportovního zpravodajství koresponduje s tvrzením, že ženské sporty zauímají v rámci instituce sportu marginální postavení (Coakley, 2003: 266, Creedon, 1994: 14). Tím, že sportovní zpravodajství MF Dnes přehlíží tradičně ženské sporty, se implicitně podílí na jejich marginalizaci v rámci instituce sportu.

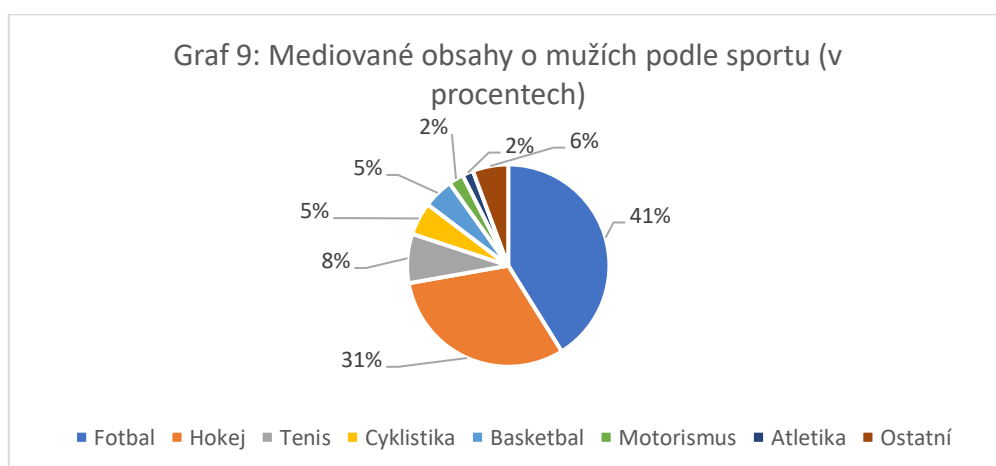
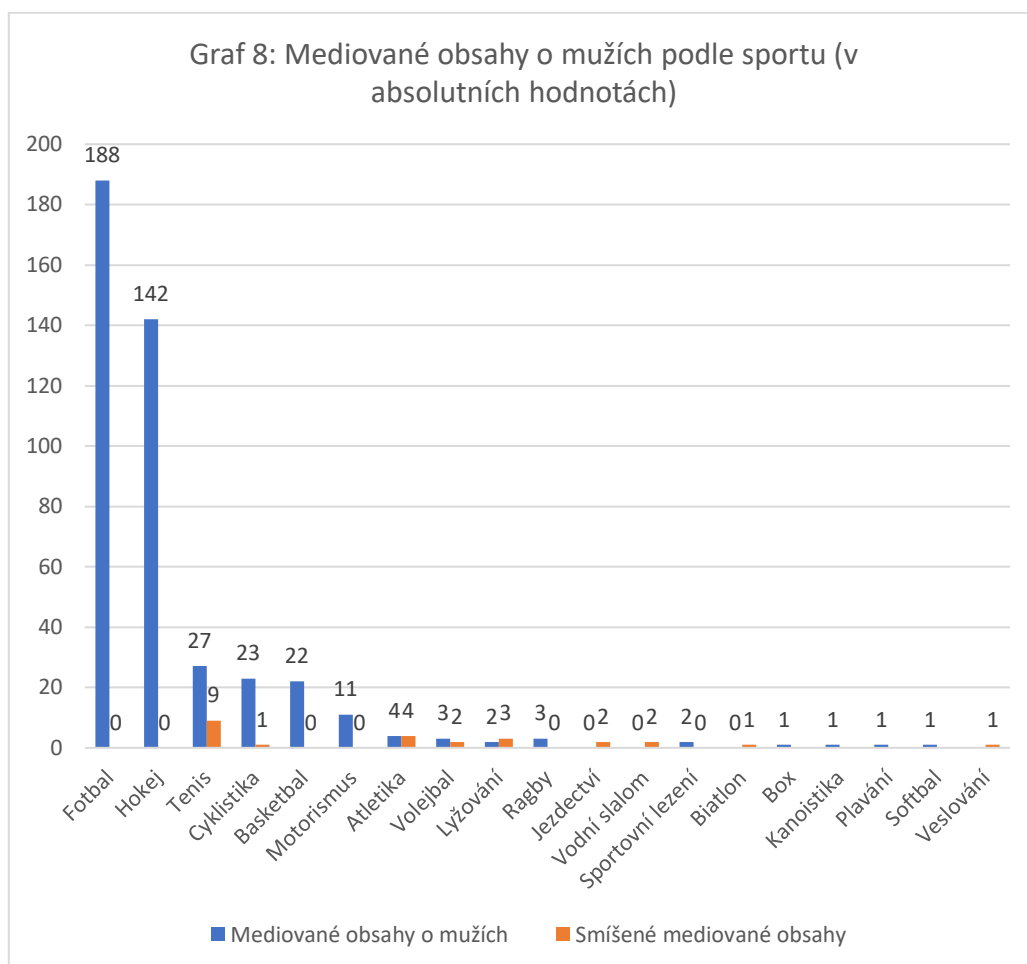
3.2.1.3. Sporty podle pohlaví

Dále jsem se ve výzkumu zabýval tím, v jakých sportech jsou muži-sportovci a ženy-sportovkyně zobrazováni. Jak bylo řečeno v teoretické části práce, zahraniční výzkumy dokazují, že ženy bývají ve sportovním zpravodajství tradičně zobrazovány v menší variaci sportů než muži. Podle těchto výzkumů bývají ženy nejčastěji zobrazovány v kontextu tenisu a v kontextu tradičně ženských sportů (Messner, Duncan, Willms, 2007: 160-161).

V návaznosti na tyto zahraniční studie byly v metodologické části práce stanoveny čtyři výzkumné hypotézy, které se zde pokusím vyvrátit. První hypotéza zní, že o ženách-sportovkyních je pojednáváno v menší variaci sportů, než je tomu u mužů-sportovců. Druhá hypotéza zní, že ženy-sportovkyně jsou nejčastěji zobrazovány v kontextu tenisu. Třetí hypotéza zní, že ženy-sportovkyně jsou ve sportovním zpravodajství zobrazovány převážně v tradičně ženských sportech. Čtvrtá hypotéza zní, že muži-sportovci jsou zobrazováni převážně v kontextu tradičně mužských sportů.

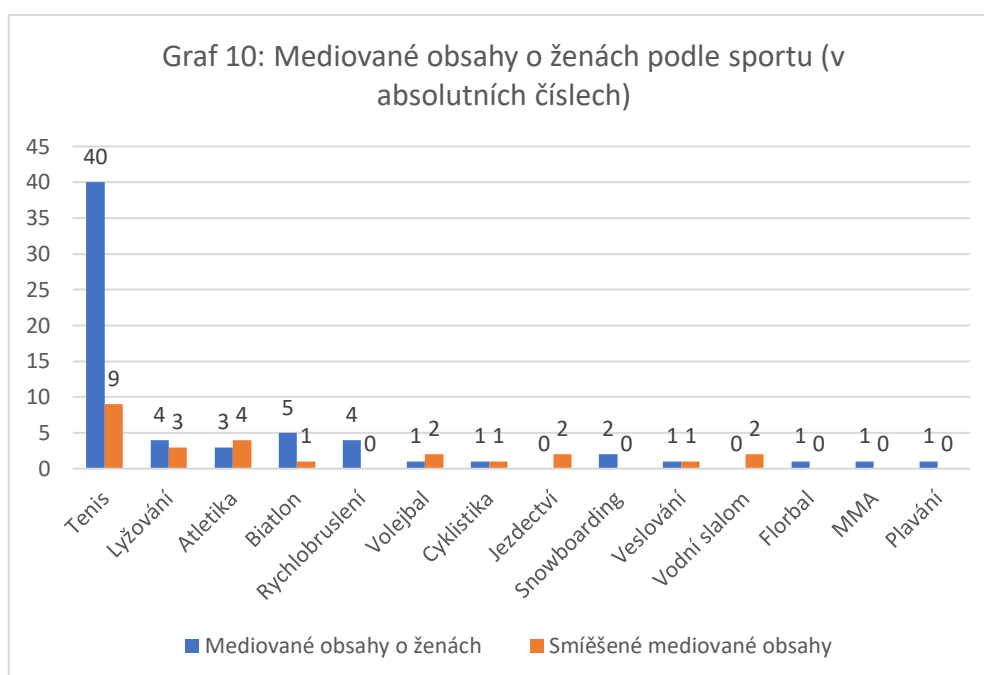
Muži byli ve sportovním zpravodajství MF Dnes zobrazováni v kontextu následujících sportů. Nejvíce byli muži zobrazováni v kontextu fotbalu, a to ve 41 % případů. Na druhém místě byli muži nejvíce zobrazováni v kontextu hokeje, a to ve 31 % případů. Na třetím místě byl s velkým odstupem tenis, v jehož kontextu byli muži zobrazováni v 8 % případů. Následovala cyklistika a basketbal, kterým bylo věnováno po 5 % obsahů. Dále následoval motorismus a atletika, kterým bylo věnováno po 2 % obsahů. Zbýlých 6 % obsahů se věnovalo volejbalu, lyžování, ragby, jezdeckví, vodnímu slalomu, sportovnímu lezení, biatlonu, boxu, kanoistice, plavání, softbalu a veslování. Muži tedy byli dohromady zobrazeni v kontextu 19 sportů. Výše uvedené hodnoty jsou graficky znázorněny v grafu 8 a grafu 9.

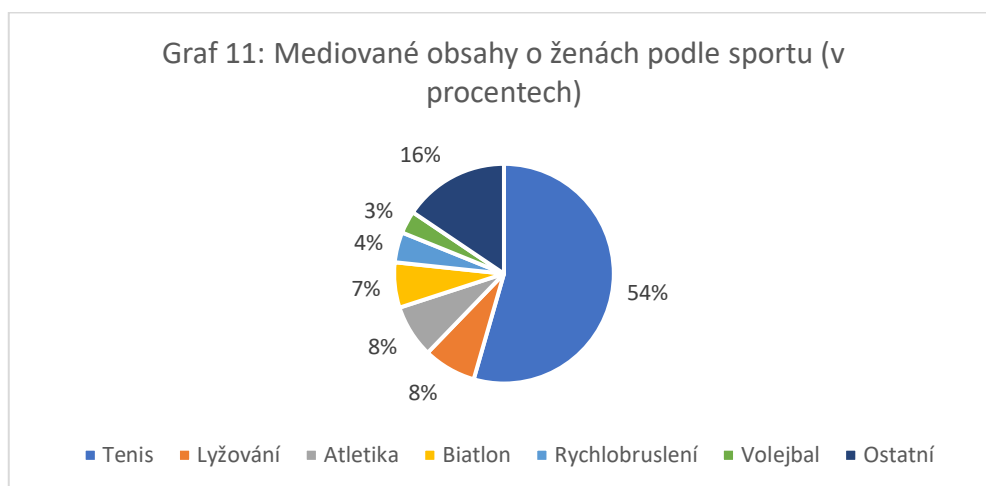
V drtivé většině případů (v 80 %) byli muži zobrazováni v kontextu sportů, které jsou považovány za tradičně mužské (tj. v kontextu fotbalu, hokeje, basketbalu, motorismu, ragby a boxu), což potvrzuje validitu výše zmíněné hypotézy. Pouze v jednom případě byli muži zobrazeni v kontextu sportu, který je považován za tradičně ženský, a to v kontextu softbalu. Ve zbylých 20 % mediovaných sdělení byli muži zobrazováni v kontextu sportů, které jsou považovány za víceméně genderově neutrální.

Ženy byly ve sportovním zpravodajství MF Dnes zobrazovány v kontextu následujících sportů. Nejvíce byly ženy zobrazovány v kontextu tenisu, a to v 54 % případů. Toto zjištění koresponduje se zahraničními výzkumy, které dokazují, že ženy bývají ve sportovním zpravodajství zobrazovány nejčastěji právě v kontextu tenisu (Messner, Duncan, Willms, 2007: 160-161) a zároveň tento údaj potvrzuje validitu výše zmíněné hypotézy. Dále byly ženy s velkým odstupem nejvíce zobrazovány v kontextu lyžování a atletiky – těmto sportovním disciplínám bylo věnováno po 8 % mediovaných obsahů. Na třetím místě byl biatlon, v jehož kontextu byly ženy zobrazovány v 7 % případů. 4 % obsahů se věnovalo rychlobruslení a 3 % obsahů se týkala volejbalu. Zbylých 16 % obsahů se věnovalo cyklistice, jezdectví, snowboardingu, veslování, vodnímu slalomu, florbalu, MMA a plavání. Dohromady byly ženy zobrazovány v kontextu 14 sportů, což potvrzuje hypotézu, že o ženách-sportovkyních je pojednáváno v menší variaci sportů, než je tomu u mužů sportovců. Výše uvedené výsledky jsou graficky znázorněny v grafu 10 a grafu 11.

V drtivě většině případů (v 98 %) byly ženy zobrazovány v kontextu sportů, které jsou považovány za víceméně genderově neutrální. Pouze ve dvou případech byly ženy zobrazeny v kontextu sportů, které jsou považovány za tradičně mužské – konkrétně v kontextu florbalu a v kontextu MMA. Překvapivé je zjištění, že ženy nebyly ani v jednom případě zobrazeny v kontextu sportů, které jsou považovány za tradičně ženské. Hypotéza, že ženy jsou ve sportovním zpravodajství zobrazovány převážně v tradičně ženských sportech tak byla vyvrácena.

Celkem vzato, výzkum ukázal, že sportovní zpravodajství MF Dnes se podílí na konstrukci sportu jako genderované instituce. Zobrazování žen a mužů v kontextu odlišných sportů koresponduje s tvrzením, že ženy bývají neformálními způsoby odrazovány od účasti v určitých sportech – zejména sportech tradičně mužských (Kay, 2003: 90). Ženy totiž nebyly ani jednou zobrazeny v kontextu fotbalu, hokeje a basketbalu, což jsou sporty, kterým bylo v MF Dnes věnováno víc jak polovina mediovaných obsahů. Jinými slovy, sportovní zpravodajství MF Dnes implicitně reprodukuje představy o tom, že existují sporty vhodné pro muže a sporty vhodné pro ženy, které korespondují s tradičními definicemi normativní maskulinity a femininity (Coakley, 2003: 266).

3.2.2. Analýza článků

V následující části práce bude zodpovězeno na dvě výzkumné otázky. První z nich se zabývá tím, jakým způsobem se ve sportovním zpravodajství MF Dnes píše o ženách-sportovkyních v porovnání s muži-sportovci. Druhá z nich se zabývá tím, jak moc píšou ženy-novinářky o ženách-sportovkyních v porovnání s muži-novináři. Analýze byly podrobeny pouze mediované obsahy, které byly klasifikovány jako články.

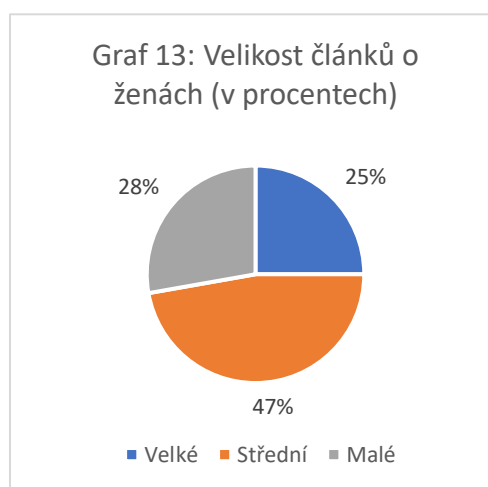
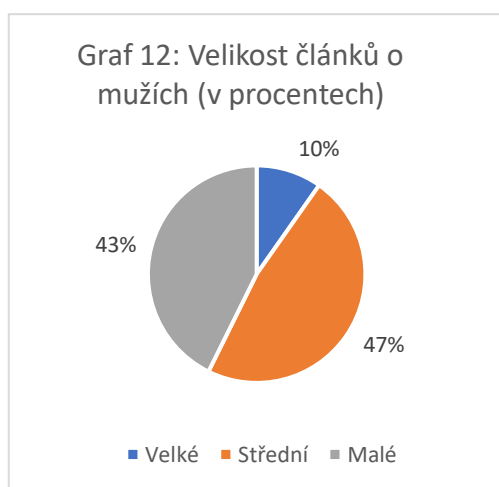
Jak již bylo zmíněno výše, celkem bylo v tomto výzkumu identifikováno 205 článků, z nichž se jich 159 věnovalo mužům-sportovcům, 31 z nich se věnovalo ženám-sportovkyním, 5 z nich bylo smíšených (věnovaly se jak mužům-sportovcům, tak ženám-sportovkyním) a 10 z nich bylo genderově nespécifikovaných. Pro snadnější zpracování dat budou smíšené články počítány společně s články o mužích a společně s články o ženách.

Z celkového počtu 205 článků jich tedy bylo 164 klasifikováno jako články o mužích a 36 jako články o ženách.

3.2.2.1. Velikost článků

Jak bylo zmíněno v teoretické části práce, zahraniční výzkumy sportovních zpravodajství dokazují, že sportovní reportáže věnující se ženám-sportovkyním bývají zpravidla kratší než reportáže věnující se mužům-sportovcům (Schmidt, 2016). V návaznosti na tyto studie byla v metodologické části této práce stanovena hypotéza, že články o ženách-sportovkyních jsou převážně kratší v porovnání s články o mužích-sportovcích.

V rámci tohoto výzkumu byly články ve sportovní rubrice MF Dnes členěny podle velikosti na velké, střední a malé. Jako velké byly klasifikovány články, které zabíraly jednu až dvě strany. Jako střední byly klasifikovány články, které zabíraly v rozmezí čtvrt až tři čtvrtě strany. Jako malé byly klasifikovány krátké články, které se pohybovaly v rozsahu dvou až šesti vět.

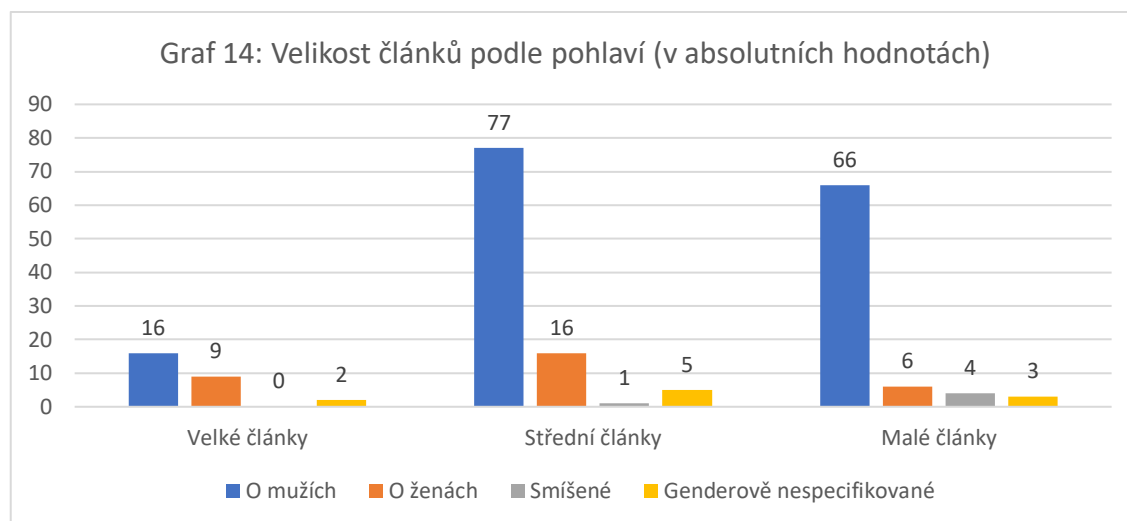

Graf 12 ukazuje, že 10 % článků o mužích bylo velkých, 47 % jich bylo středně velkých a 43 % jich bylo malých.

Graf 13 ukazuje, že 25 % článků o ženách bylo velkých, 47 % jich bylo středně velkých a 28 % jich bylo malých.

Z těchto výsledků je zřejmé, že články o ženách jsou v poměru s články o mužích zpravidla o něco delší, což vyvrací výše zmíněnou hypotézu.

Je však nutné si uvědomit, že o ženách-sportovkyních se v MF Dnes píše téměř čtyři a pul krát méně než o mužích-sportovcích, což poněkud zkresluje výsledky. Přestože články o ženách-sportovkyních jsou v poměru s články o mužích-sportovcích zpravidla delší, v absolutních hodnotách se ve sportovním zpravodajství MF Dnes objevuje méně velkých článků o ženách než o mužích. Graf 14 ukazuje, že 16 velkých článků ve výzkumném vzorku bylo o mužích, zatímco pouhých 9 jich bylo o ženách. Jinými slovy, většina velkých článků ve sportovní rubrice MF Dnes se věnuje mužům-sportovcům.

3.2.2.2. Genderová specifikace sportu

Jak bylo řečeno v teoretické části práce, zahraniční studie ukazují, že sportovní zpravodajství často uvádí sporty, kterých se účastní ženy jako „ženské“ sporty (např. „ženský fotbal“, „ženský basketbal“ atd.), zatímco sporty, kterých se účastní muži zpravidla nebývají genderově specifikovány (např. pouze „fotbal“, „basketbal“ atd.) (Bruce, 2016: 365). V návaznosti na toto tvrzení byla v metodologické části této práce formulována hypotéza, že v člancích o ženách se častěji než v člancích o mužích, vyskytuje arbitrární genderové označení sportu. Tuto hypotézu se zde pokusím vyvrátit.

V člancích o mužích se genderová specifikace sportu nevyskytla ani jednou, avšak ve 14 % článků o ženách se genderové označení sportu vyskytlo. Výzkum tak potvrzuje validitu výše zmíněné hypotézy.

Jak bylo zmíněno v teoretické části práce, praxe popisování sportů, kterých se účastní ženy jako „ženské“, bývá kritizována z toho důvodu, neboť reprodukuje androcentrismus sportu. Sporty, kterých se účastní muži, jsou takto implicitně prezentovány jako standard,

zatímco sporty, kterých se účastní ženy, jsou implicitně prezentovány jako jejich podřadná derivace (Coakley, 2003: 430).

Přestože se v nízkém počtu článků o ženách genderová specifikace sportů vyskytla, je nutné zdůraznit, že v drtivě většině článků o ženách (v 86 %) se tato praxe nevyskytla. Nelze tak tvrdit, že by tato praxe byla ve sportovním zpravodajství MF Dnes pravidlem.

3.2.2.3. Porovnání s mužským/ženským sportem

Jak bylo řečeno v teoretické části práce, zahraniční výzkumy ukazují, že ženy-sportovkyně bývají ve sportovním zpravodajství porovnávány s muži-sportovci, zatímco muži-sportovci zpravidla porovnávání s ženami-sportovkyněmi nebývají (Bruce, 2016: 365).

Na základě tohoto tvrzení byly v metodologické části práce formovány dvě hypotézy, které se zde pokusím vyvrátit. První hypotéza zní, že ženy-sportovkyně a ženské sporty jsou ve sportovním zpravodajství MF Dnes porovnávány s muži-sportovci a mužskými sporty. Druhá hypotéza zní, že muži-sportovci a mužské sporty nejsou ve sportovní zpravodajství MF Dnes porovnávány s ženami-sportovkyněmi a ženskými sporty.

Výzkum prokázal, že obě hypotézy byly validní. Ani v jednom článku totiž muži-sportovci a mužské sporty nebyli porovnáni s ženami-sportovkyněmi a ženskými sporty. Ve 14 % článků však byly ženy-sportovkyně a ženské sporty porovnány s muži-sportovci a mužskými sporty.

Je však nutné zdůraznit, že komparace žen-sportovkyň s muži-sportovci se ve většině (tj. v 86 %) článků o ženách nevyskytla – není tak možné tvrdit, že by tato praxe byla pravidlem.

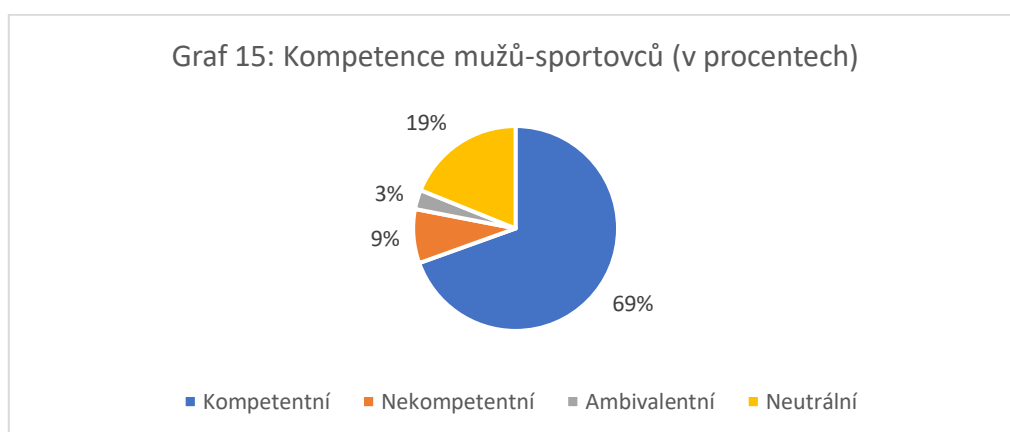
3.2.2.4. Kompetence aktérů

V teoretické části práce bylo řečeno, že normativní definice femininity je v naší kultuře asociována s atributy jako jsou pasivita, fyzická slabost a nezručnost, což jsou všechno vlastnosti, které se vylučují s tradiční definicí sportovce, zatímco normativní definice maskulinity je v naší společnosti asociována s atributy jako jsou aktivita, fyzická síla a zručnost, tedy vlastnosti, které se slučují s tradiční definicí sportovce (Kane, Greendorfer, 1994: 31-32; Kimmel, 2000: 11). Dále bylo v teoretické části zmíněno, že o

mužích-sportovcích a mužských sportovních událostech bývá častěji psáno způsobem, jako by měli zvláštní historickou významnost (Coakley, 2003: 430).

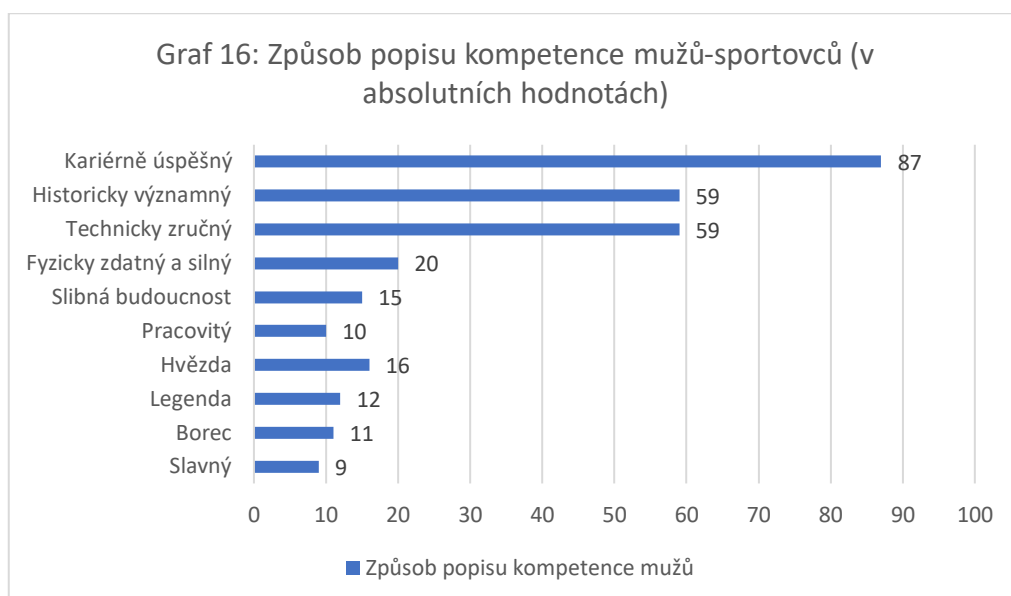
Na základě těchto tvrzení byly v metodologické části této práce stanoveny dvě hypotézy, které se zde pokusím vyvrátit. První hypotéza zní, že ženy-sportovkyně jsou ve sportovním zpravodajství popisovány jako nekompetentní častěji v poměru s muži-sportovci. Druhá hypotéza zní, že muži-sportovci jsou ve sportovním zpravodajství popisováni jako historicky významní častěji v poměru s ženami-sportovkyněmi.

Tento výzkum ukázal, že muži byli ve sportovní rubrice MF Dnes popsáni jako kompetentní sportovci v 69 % článků o mužích. Jako nekompetentní byli popsáni v 9 % článků. Ambivalentním způsobem byli muži popsáni ve 3 % článků. Neutrálním způsobem byli muži popsáni v 19 % článků.

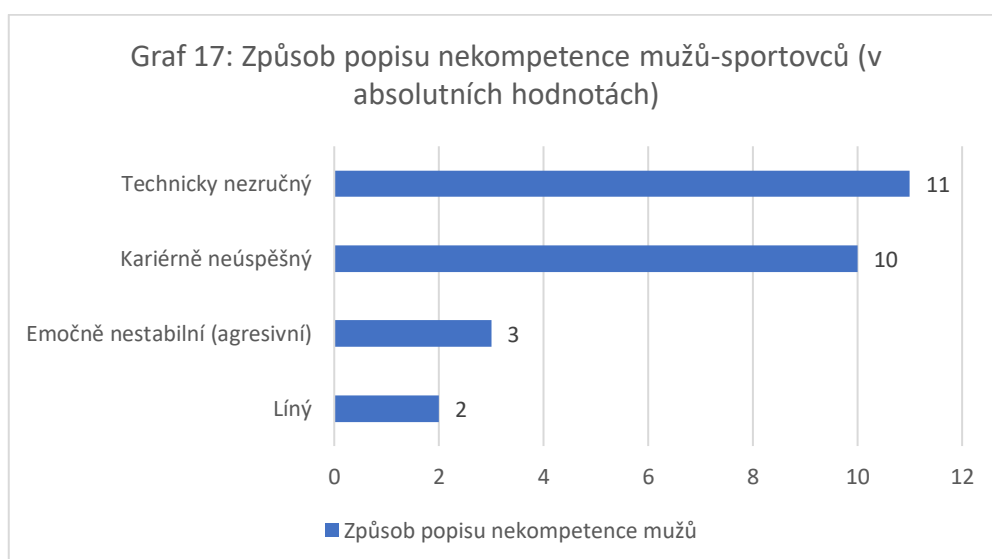

Nejčastěji byli muži v člancích popisováni jako kariérně úspěšní. Z celkového počtu 164 článků o mužích se takovýto popis objevil 87krát, tedy v 53 % případů. Ve 40 % článků byli muži popsáni jako historicky a světově významní. Dále byli muži ve 40 % článků popsáni jako technicky zruční sportovci. Ve 12 % článků byli muži popsáni jako fyzicky zdatní a silní. V 9 % článků byli popsáni jako sportovci se slibnou budoucností. V 6 % článků byli muži popsáni jako pracovití.

Co se týče konkrétních slov, kterými byli muži popisováni, nejčastěji byli muži označeni slovem hvězda a to v 10 % článků. V 7 % článků byli muži popsáni jako legendy. Dále byli muži v 7 % případů popsáni jako borci. V 5 % článků byli sportovci popsáni slovem slavný.

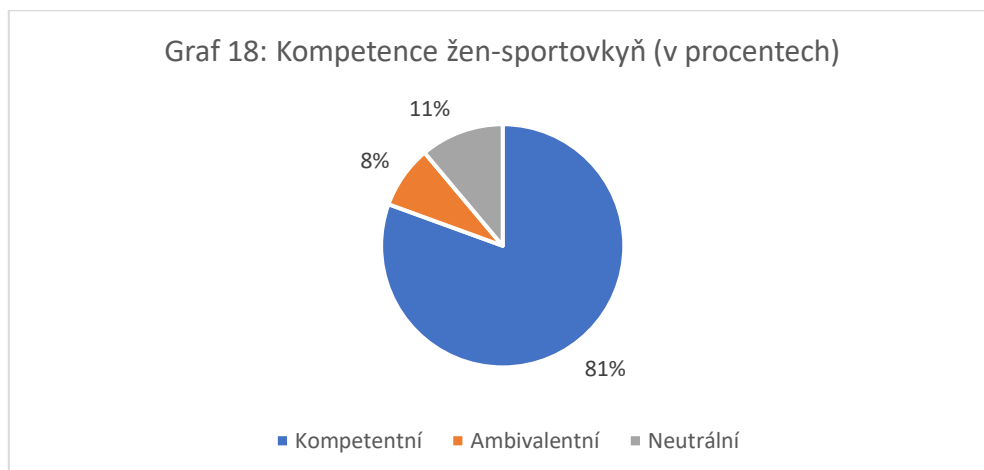

Co se týče negativních charakteristik, nejčastěji byli muži popisováni jako technicky nezruční a to v 7 % článků. V 6 % článků byli muži popsáni jako kariérně neúspěšní. Ve 2 % článků byli muži popsáni jako emočně nestabilní – konkrétně jako agresivní. V 1 % článků byli muži popsáni jako líní.

Překvapivým výsledkem je, že ženy byly ve sportovním zpravodajství MF Dnes popisovány jako kompetentní sportovkyně častěji v porovnání s muži. Jako převážně kompetentní byly ženy popsány v 81 % článků. Jako nekompetentní nebyly ženy popsány ani jednou, čímž byla vyvrácena výše zmíněná první hypotéza. Ambivalentním způsobem byly ženy popsány v 8 % článků. Neutrálním způsobem bylo o ženách psáno v 11 % článků.

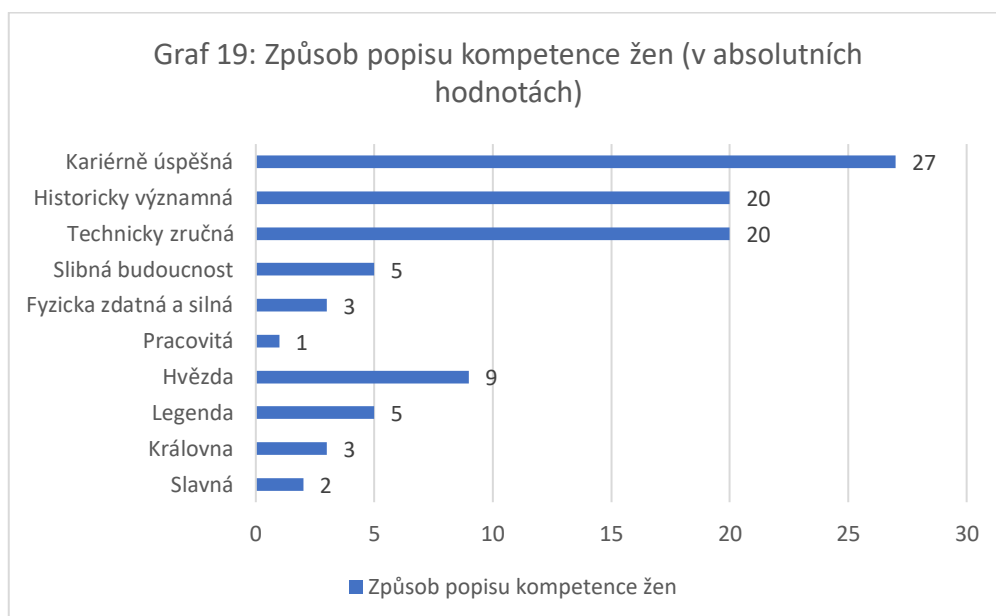
Graf 18: Kompetence žen-sportovkyň (v procentech)

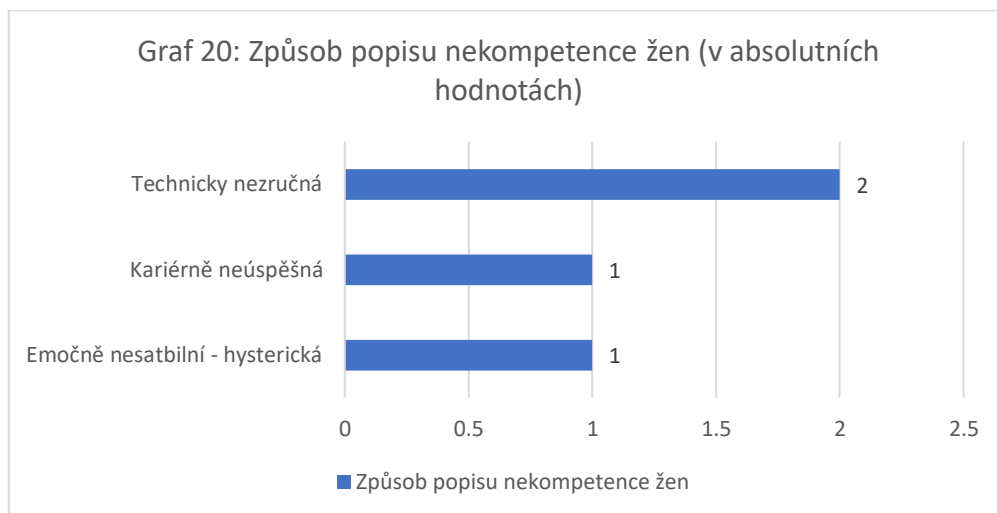
Nejčastěji byly ženy popisovány jako kariéerně úspěšné – tímto způsobem byly sportovkyně popsány v 75 % článků. V 56 % článků pak byly ženy popsány jako historicky a světově významné (tedy ve větší míře než muži), čímž byla vyvrácena i druhá výše zmíněná hypotéza. V 56 % článků byly ženy dále popsány jako technicky zručné. Ve 14 % článků byly ženy popsány jako sportovkyně se slibnou budoucností. V 8 % článků byly ženy popsány jako fyzicky zdatné a silné. Ve jednom článku pak byly ženy popsány jako pracovitě.

Co se týče konkrétních slov, kterými byly ženy popisovány, nejčastěji byly ženy označovány jako hvězdy a to ve 25 % článků. Ve 14 % článků byly ženy popsány jako legendy. V 8 % článků byly sportovkyně popsány jako královny (např. královna tenisu atd.). V 6 % článků byly ženy popsány jako slavné.

Graf 19: Způsob popisu kompetence žen (v absolutních hodnotách)

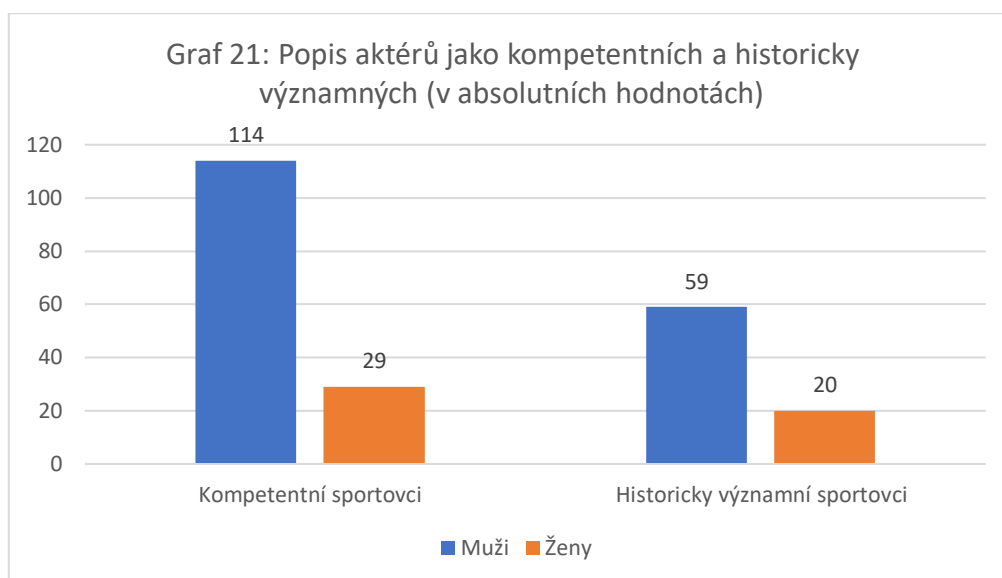
Co se týče negativních charakteristik, ve dvou případech (v 6 %) byly ženy popsány jako technicky nezručné. V jednom článku byla sportovkyně popsána jako kariérně neúspěšná. V jednom článku byla žena popsána jako emočně nestabilní – konkrétně jako hysterická, „dramatická královna“.

Z výše uvedených výsledků lze vyvést, že jak muži, tak ženy byli ve sportovním zpravodajství MF Dnes prezentováni převážně jako kompetentní sportovci. Ženy-sportovkyně byly poněkud překvapivě prezentovány jako kompetentní v o něco větší míře než muži-sportovci.

Tato skutečnost však odpovídá i zahraničním trendům – jak tvrdí Bruce (2016: 367), ženy-sportovkyně jsou ve sportovním zpravodajství čím dál tím více prezentovány jako seriózní a úspěšné sportovkyně.

Je však nutné upozornit, že přestože byly ženy-sportovkyně ve sportovním zpravodajství popisovány jako kompetentní častěji v poměru s muži-sportovci, v absolutních hodnotách byli muži-sportovci popisováni jako kompetentní více než ženy-sportovkyně. Jinými slovy, jak ukazuje graf 21, většina článků o kompetentních a historicky významných sportovcích je v MF Dnes o mužích, nikoliv o ženách.

Celkem vzato, když už se o ženách v MF Dnes psalo, ženy nebyly popisovány stereotypním způsobem, který by korespondoval s normativní definicí femininity – tj. nebyly popisovány jako slabé, pasivní a nekompetentní sportovkyně. Avšak skutečnost, že muži byli v absolutních hodnotách popisováni jako kompetentní sportovci častěji než ženy, implikuje to, že být sportovcem (tj. být aktivní, fyzicky zdatný atd.), se stále snadněji slučuje s mužstvem, což i koresponduje s tradičními definicemi normativní maskulinity a femininity (Kane, Greendorfer, 1994: 31-32).

3.2.2.5. Infantilizace aktérů

V teoretické části práce bylo zmíněno, že o ženských sportech a ženách-sportovkyních bývá ve sportovním zpravodajství zpravidla pojednáváno odlehčenějším způsobem v porovnání s mužskými sporty a muži-sportovci (Coakley, 2003: 430). Tato skutečnost může být pozorována například na tom, že ženy bývají ve sportovním zpravodajství infantilizovány (Bruce, 2016: 365).

Na základě tohoto tvrzení byla v metodologické části práce formulována hypotéza, že ženy-sportovkyně jsou ve sportovním zpravodajství MF Dnes infantilizovány častěji v poměru s muži-sportovci.

Infantilizace aktérů byla měřena tak, že bylo pozorováno, zdali jsou v článcích dospělí sportovci a sportovkyně prezentováni jako hoši/kluci či dívky. Dále bylo zkoumáno, zdali jsou sportovci a sportovkyně v článcích představováni pouze křestním jménem či přezdívkou.

Muži byli dohromady infantilizováni v 7 % článků. V 5 % článků byli dospělí sportovci popsáni jako kluci či hoši a ve 2 % článků byli muži představováni křestním jménem či přezdívkou.

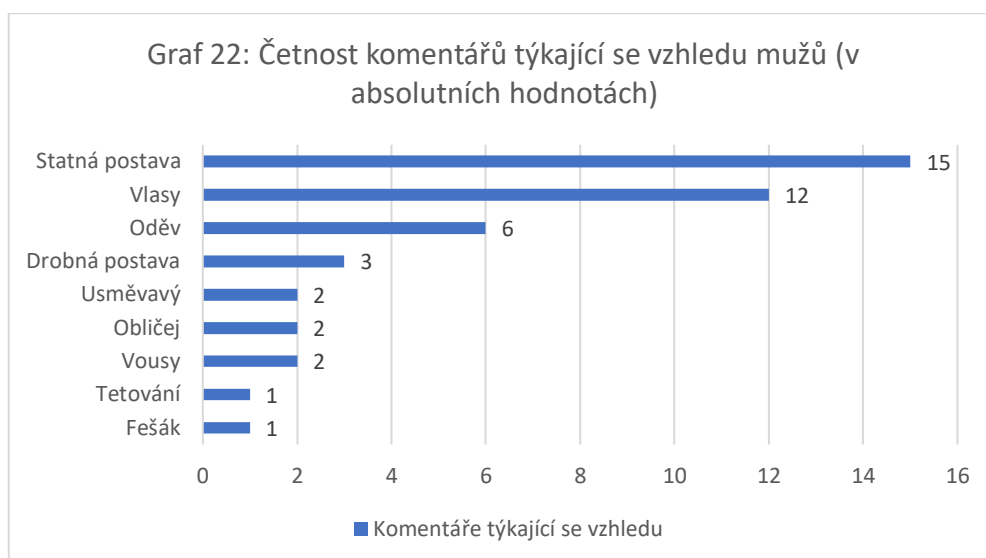
Ženy byly infantilizovány téměř tři a půl krát častěji než muži. Dohromady byly ženy infantilizovány ve 25 % článků. Ve 14 % článků byly ženy označovány pouze křestním jménem a v 11 % článků byly dospělé ženy prezentovány jako dívky. Výzkum tak potvrdil validitu výše zmíněné hypotézy a ukázal, že o ženách sportovkyních se v MF Dnes pojednává odlehčenějším způsobem než o mužích. Je však nutné upozornit na to, že ve většině článků (75 %) ženy infantilizovány nebyly. Infantilizace sportovkyň tak není ve sportovním zpravodajství MF Dnes pravidlem.

3.2.2.6. Komentáře týkající se vzhledu aktérů

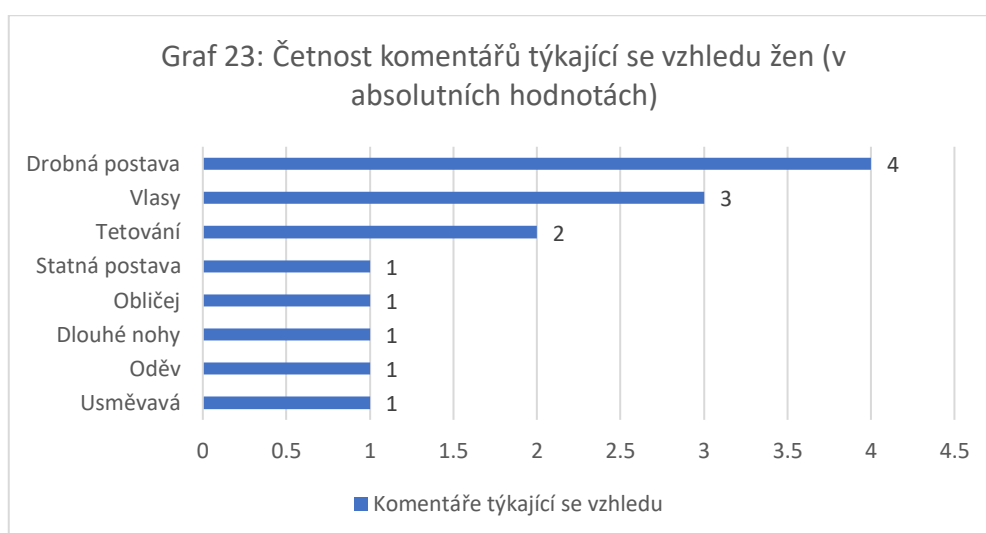
V teoretické části práce bylo zmíněno, že v reportážích o ženách-sportovkyních se vyskytují komentáře týkající se jejich vzhledu a že ženy-sportovkyně bývají ve sportovním zpravodajství sexualizovány (Bruce, 2016: 365-366).

Na základě těchto tvrzení byly v metodologické části práce zformulovány dvě hypotézy. První zní, že v člancích MF Dnes se o ženách-sportovkyních vyskytují komentáře týkající se jejich vzhledu častěji než v člancích o mužích-sportovcích. Druhá hypotéza zní, že ženy-sportovkyně jsou ve sportovním zpravodajství MF Dnes sexualizovány častěji než muži-sportovci.

Tento výzkum ukázal, že v člancích o mužích se komentáře týkající se jejich vzhledu vyskytly ve 22 % případů. Nejčastější byly komentáře, které popisovaly muže jako statné, vysoké či svalnaté – tyto komentáře se vyskytly v 9 % článků. Na druhém místě se nejvíce vyskytovaly komentáře týkající se vlasů sportovců a to v 7 % článků. Ve 4 % článků se vyskytly komentáře zabývající se oděvem mužů. Ve 2 % článků se vyskytovaly komentáře odkazující k drobné postavě sportovců. Ve dvou člancích byli muži popsáni jako usměvaví. Dále se v člancích vyskytovaly komentáře týkající se obličeje mužů, jejich vousů a jejich tetování. V jednom článku byl sportovec sexualizován, když byl popsán jako atraktivní – konkrétně jako fešák.

V článcích o ženách se komentáře týkající se jejich vzhledu vyskytly ve 28 % případů, což potvrzuje validitu první výše zmíněné hypotézy. Nejčastější byly komentáře týkající se jejich drobné postavy – tyto komentáře se vyskytly v 11 % článků. V 8 % článků se vyskytly komentáře týkající se vlasů sportovkyň. Dále se v 6 % článků vyskytly odkazy na tetování sportovkyň. Po 1 případě se v článcích vyskytly komentáře odkazující na statnou postavu sportovkyně, na její obličej, na její dlouhé nohy, na její oděv a popisující sportovkyni jako usměvavou. V žádném článku nebyla sportovkyně sexualizována a ani nebyla zdůrazněna její atraktivita, což vyvrací druhou výše zmíněnou hypotézu.

Za povšimnutí stojí, že nejčastěji se v článcích o mužích i o ženách vyskytovaly komentáře odkazující k jejich postavám. Zatímco muži byli nejvíce popisováni jako statní, ženy byly nejčastěji popisovány jako drobné. Takovéto popisy mužů a žen korespondují

s normativními představami o maskulinitě a femininitě; popis mužů jako statných implikuje jejich sílu a nadřazenost, zatímco popis žen jako drobných implikuje jejich zranitelnost a podřazenost (Bourdieu, 2000: 24-33)

Je však nutné připomenout, že ve většině článků se komentáře týkající se vzhledu sportovkyň nevyskytovaly a ani v jednom případě nebyly ženy v článcích sexualizovány. Ženy tak převážně nebyly definovány svým vzhledem jako objekt krásy.

3.2.2.7. Partnerský a rodičovský status aktérů

V teoretické části práce bylo zmíněno, že normativní definice femininity je v naší společnosti asociována s atributy jako jsou pečovatelské (zejména o děti) a závislosti na druhých (zejména na partnerech) (Kimmel, 2000: 11; Pavlík, 2006: 10). S tím se pojí i skutečnost, že zahraniční výzkumy dokazují, že ve sportovním zpravodajství se o ženách, častěji než o mužích, vyskytují informace týkající se jejich partnerského a rodičovského statusu (Bruce, 2016: 365).

V návaznosti na tato tvrzení byly v metodologické části práce stanoveny dvě hypotézy. První zní, že v článcích o ženách se vyskytují informace o jejich partnerském statusu častěji než v článcích o mužích. Druhá hypotéza zní, že v článcích o ženách-sportovkyních se vyskytují informace o jejich rodičovském statusu častěji než v článcích o mužích-sportovcích.

Tento výzkum však obě hypotézy vyvrátil, neboť v článcích o mužích se zmínka o jejich rodičovském statusu objevila ve 10 % případů, zatímco v článcích o ženách byl jejich rodičovský status zmíněn v 8 % případů. Partnerský status mužů byl zmíněn ve 12 % článků o mužích, zatímco rodičovský status žen byl zmíněn v 11 % článků o ženách. Za pozornost stojí i skutečnost, že všechny partnerské vztahy v článcích byly heteronormativní. Celkem vzato tedy nelze tvrdit, že by ženy byly většinou popisovány stereotypním způsobem v souladu s definicí vypjaté femininity, jako závislé na mužích a pečovatelské (Kimmel, 2000: 11)

3.2.3.8. Pohlaví autorů článku

V teoretické části práce bylo zmíněno, že některé studie tvrdí, že ženy-novinářky mají tendenci psát o ženách-sportovkyních a ženských sportech častěji než muži-novináři (Coakley, 2003: 430-431). Na základě toho tvrzení byla v metodologické části této práce

stanovena hypotéza, že ženy-novinářky píší o ženách-sportovkyních častěji než muži-novináři.

Tento výzkum však ukázal, že všechny články ve sportovní rubrice MF Dnes byly napsány muži-novináři (popřípadě u článků nebyl uveden autor). Výše uvedená hypotéza tak nemohla být ověřena.

Tento výsledek však implikuje, že ženy jsou nedostatečně zastoupeny v redakcích sportovních zpravodajství. To koresponduje s tvrzením, že složení zpravodajských redakcí neodpovídá demografickému složení české společnosti, čímž může docházet k tomu, že zpravodajství zprostředkovává pohled na realitu blízky perspektivě pouze určité části společnosti – konkrétně mužů (Trampota, 2006: 50).

4. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zjistit, v jaké míře a jakým způsobem jsou ženy-sportovkyně reprezentovány ve sportovním zpravodajství MF Dnes. Tato práce navazovala na dlouholetou tradici zahraničních studií, které dokazují, že ženy jsou v zahraničním sportovním zpravodajství dlouhodobě a konzistentně symbolicky anihilovány (Bruce, 2016; Dunne, 2017; Schmidt, 2016). Tato práce tak ověřovala, zdali se fenomén symbolické anihilace žen vyskytuje i v českém prostředí.

Práce byla rozdělena do dvou částí – na část teoretickou a na část empirickou. Teoretická část posloužila jako teoretické východisko a analytický nástroj pro část empirickou, ve které byl představen můj výzkumný projekt.

Můj výzkum dokázal, že ženy-sportovkyně jsou ve sportovním zpravodajství MF Dnes významným způsobem přehlíženy, čímž se toto zpravodajské médium implicitně podílí na konstrukci sportu jako převážně mužské domény, ve které ženy zaujímají marginální postavení a na reprodukci nerovností mezi muži a ženami. Výzkum však došel i k částečně překvapivým závěrům, že ženy byly v článcích (byť početně skrovných) prezentovány převážně jako kompetentní a seriózní sportovkyně a že převážně nebyly prezentovány genderově stereotypním způsobem.

Na závěr je nutné zmínit, že tato práce zdaleka nevyčerpává tematiku reprezentace žen ve sportovním zpravodajství. Tato práce by však mohla posloužit jako podnět pro další studium této problematiky. Vhodným rozvedením tohoto tématu by mohla být například kritická diskurzivní analýza konkrétních článků, která v porovnání s kvantitativní obsahovou analýzou, umožňuje hlubší a podrobnější interpretaci textu. Zajímavý by mohl být i výzkum, zabývající se mírou a způsobem reprezentace žen ve sportovním zpravodajství bulvárních deníků.

SEZNAM LITERATURY

Bourdieu, Pierre. 2000. *Nadvláda mužů*. Praha: Karolinum.

Bruce, Toni. 2016. „New Rules for New Times: Sportswomen and Media Representation in the Third Wave“. *Sex Roles* [online] 74 (7-8): 361-376 [cit. 30.4.2016]. Dostupné z: <<https://doi.org/10.1007/s11199-015-0497-6>>.

Burton, Graeme, Jan, Jiráček. 2001. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister&Principal.

Coakley, Jay J. 2003. *Sports in Society: Issues & Controversies*. Boston: McGraw-Hill Education.

Connell, Raewyn. 2002. *Gender*. Cambridge: Polity.

Connolly-Ahern, Colleen, Lee, Ahern, Denise, Bortee. 2009. „The Effectiveness of Stratified Constructed Week Sampling for Content Analysis of Electronic News Source Archives: AP Newswire, Business Wire, and PR Newswire“. *Journalism & Mass Communication Quarterly* [online] 86 (4): 862-883 [cit. 2. 5. 2016]. Dostupné z: <<https://www.researchgate.net/publication/254120540>>.

Creedon, Pamela J. 1994. „Women, Media and Sport: Creating and Reflecting Gender Values“. In Pamela J. Creedon (ed.). *Women, Media and Sport: Challenging Gender Values*. Thousand Oaks: Sage Publications, s. 3-27.

Dunne, Ciarán. 2017. „An examination of the photographic coverage of sportswomen in the Irish print media: a study of an Irish broadsheet newspaper“. *Sport in Society* [online] 20 (11): 1780-1798 [cit. 7. 7. 2017]. Dostupné z: <<https://doi.org/10.1080/17430437.2017.1346614>>.

Giddens, Anthony. 2013. *Sociologie*. Praha: Argo.

Kalvas, František. 2009. *Nastolování agendy: role masové a interpersonální komunikace, osobní zkušenosti a genderu*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni.

Kane, Mary Jo, Susan L. Greendorfer. 1994. „The Media`s Role in Accommodating and Resisting Stereotyped Images of Women in Sport“. In Pamela J. Creedon (ed.). *Women, Media, and Sport: Challenging Gender Values*. Thousand Oaks: Sage Publications, s. 28-44.

Kay, Tess. 2003. „Sport and Gender“. In Barrie Houlihan (ed.). *Sport and Society: A Student Introduction*. London: Sage Publications, s. 89-104.

Kimmel, Michael S. 2000. *The Gendered Society*. New York: Oxford University Press.

Maccoby, Eleanor E., Carol Nagy Jacklin. 1974. *The psychology of sex differences*. Stanford: Stanford University Press.

Mafra. s.d. *Čtenáři deníku MF Dnes* [online]. [cit. 15. 3. 2020]. Dostupné z: <http://data.idnes.cz/soubory/mafra_all/A170210_TVE_025_MFD1634.PDF >

McQuail, Denis. 2009. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál.

Messner, Michael A. 2007a. „Introduction: Gender and Sports“. In Michael A. Messner (ed.). *Out of Play: Critical Essays on Gender and Sport*. Albany: State University of New York Press, s. 1-7.

Messner, Michael A. 2007b. „Sports and Male Domination: The Female Athlete as Contested Ideological Terrain“. In Michael A. Messner (ed.). *Out of Play: Critical Essays on Gender and Sport*. Albany: State University of New York Press, s. 31-44.

Messner, Michael A., Michele Dunbar, Darnell Hunt. 2007. „The Televised Sports Manhood Formula“. In Michael A. Messner (ed.). *Out of Play: Critical Essays on Gender and Sport*. Albany: State University of New York Press, s. 139-154.

Messner, Michael A., Margaret Carlisle Duncan, Nicole Willms. 2007. „The Revolution Is Not Being Televised“. In Michael A. Messner (ed.). *Out of Play: Critical Essays on Gender and Sport*. Albany: State University of New York Press, s. 155-165.

Pavlík, Petr. 2006. „Úvod do problematiky“. In Irena Smetáčková (ed.). *Gender ve škole: příručka pro budoucí i současné učitelky a učitele*. Praha: Otevřená společnost, s. 9-13.

Renzetti, Claire M., Daniel J. Curran. 2003. *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum.

Scherer, Helmut. 2004. „Úvod do metody obsahové analýzy“. In Winfried Schulz et al. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, s. 29-50.

Schmidt, Hans C. 2016. „Women`s sports coverage remains largely marginalized“. *Newspaper Research Journal* [online] 37 (3): 275-298 [cit. 11. 8. 2016]. Dostupné z: <<https://doi.org/10.1177/0739532916663211>>.

Sekot, Aleš. 2006. *Sociologie sportu*. Brno: Masarykova univerzita.

Sport.cz. 2018. „Fenomenální! Královna her je z Česka. Ledecká má druhé zlato“. *Sport.cz* [online] [cit. 24. 2. 2018]. Dostupné z: <<https://www.sport.cz/zoh/lyzovani/clanek/965845-fenomenalni-kralovna-her-je-z-ceska-ledecka-ma-druhe-zlato.html>>

Trampota, Tomáš. 2006. *Zpravodajství*. Praha: Portál.

Tuchman, Gaye. 1978. „The Symbolic Annihilation of Women by the Mass Media“. In Gaye Tuchman, Arlene Kaplan Daniels, James Benét (eds.). *Heart and home: images of women in the mass media*. New York: Oxford University Press, s. 3-38.

Zrno, Matyáš. 2018. „Ženy, děti a vrcholový sport? Nedoporučuji“. *Psychologie dnes* [online] 6 (1) [cit. 3. 1. 2020]. Dostupné z: <<https://nakladatelstvi.portal.cz/casopisy/psychologie-dnes/97984/zeny-deti-a-vrcholovy-sport-nedoporucuji>>

PŘÍLOHY

Kódovací kniha

Do záznamového archu byly zanášeny hodnoty podle této tabulky:

Identifikační proměnné:

I	ID kódovací jednotky	Číslo ve tvaru XXX
---	----------------------	---------------------------

II	Datum vydání výtisku	Číslo ve tvaru DDMMYY
----	----------------------	---------------------------------

III	Strana, na které se kódovací jednotka nachází	Číslo ve tvaru XXX
-----	---	---------------------------

IV	Pořadí kódovací jednotky na stránce	Číslo ve tvaru XXX	Zleva doprava, odshora dolů
----	-------------------------------------	---------------------------	--------------------------------

Analytické proměnné:

1	Typ kódovací jednotky	1	Článek
		2	Stručné výsledky

2	Pohlaví hlavního aktéra/aktérky kódovací jednotky	1	Muž
		2	Žena
		3	Smíšené
		4	Nespecifikováno

3	Popisovaný sport	1	Fotbal
		2	Hokej
		3	Tenis

4	Cyklistika
5	Basketbal
6	Motorismus
7	Atletika
8	Volejbal
9	Lyžování
10	Ragby
11	Jezdectví
12	Vodní slalom
13	Sportovní lezení
14	Biatlon
15	Box
16	Kanoistika
17	Plavání
18	Softbal
19	Veslování
20	Rychlobruslení
21	Snowboarding
22	Florbal
23	MMA
99	Jiné

4	Velikost článku	1	Velký
		2	Střední
		3	Malý

5	Genderová specifikace sportu	1	Ano
		2	Ne

6	Porovnání s mužem- sportovcem/ženou-sportovkyní	1	Ano
		2	Ne

7	Celkové vyznění článku	1	Kompetentní
		2	Nekompetentní
		3	Ambivalentní
		4	Neutrální
8	Popis aktéra/aktérky jako kariéře úspěšného/úspěšné	1	Ano
		2	Ne
9	Popis aktéra/aktérky jako technicky zručného/zručné	1	Ano
		2	Ne
10	Popis aktéra/aktérky jako fyzicky zdatného/zdatné či silného/silné	1	Ano
		2	Ne
11	Popis aktéra/aktérky jako pracovitého/pracovité	1	Ano
		2	Ne
12	Zmínění slibné budoucnosti aktéra/aktérky	1	Ano
		2	Ne
13	Popis aktéra/aktérky jako historicky významného/významné	1	Ano
		2	Ne
14	Označení aktéra/aktérky slovem legenda	1	Ano
		2	Ne

15	Označení aktéra/aktérky slovem hvězda	1	Ano
		2	Ne
16	Označení aktéra/aktérky slovem slavný/slavná	1	Ano
		2	Ne
17	Označení aktéra/aktérky slovem borec	1	Ano
		2	Ne
18	Označení aktéra/aktérky slovem král či královna	1	Ano
		2	Ne
19	Popis aktéra/aktérky jako kariéře neúspěšného/neúspěšné	1	Ano
		2	Ne
20	Popis aktéra/aktérky jako technicky nezručného/nezručné	1	Ano
		2	Ne
21	Popis aktéra/aktérky jako fyzicky nezdatného/nezdatné či slabého/slabé	1	Ano
		2	Ne
22	Popis aktéra/aktérky jako líného/líné	1	Ano

2	Ne
---	----

23	Popis aktéra/aktérky jako emočně nestabilního/nestabilní	1	Ano
		2	Ne

24	Infantilizace aktéra či aktérky	1	Křestní jméno či přezdívka
		2	Kluci/hoši či dívky
		3	Nevyskytuje se

25	Komentáře týkající se vzhledu aktéra/aktérky	1	Statná postava
		2	Drobná postava
		3	Vlasy
		4	Vousy
		5	Obličej
		6	Oděv
		7	Usměvavý
		8	Tetování
		9	Dlouhé nohy
		10	Nevyskytuje se

26	Sexualizace a zdůrazňování atraktivity aktéra/aktérky	1	Ano
		2	Ne

27	Odkaz na partnerský status aktéra/aktérky	1	Ano
		2	Ne

28	Odkaz na rodičovský status aktéra/aktérky	1	Ano
		2	Ne

29	Pohlaví autora/autorky článku	1	Muž
		2	Žena
		3	Nespecifikováno

Následující tabulka ukazuje příklad z vyplněného záznamového archu:

46	110219	20	2	1	2	3	2	2	1	1	1	1	2	2	2	1	2	1	2	2	2	2	2	atd.
----	--------	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	------

Záznam informuje o tom, že se jedná o 46. zkoumanou a analyzovanou kódovací jednotku. Kódovací jednotka je k nalezení ve výtisku MF Dnes z 11. dubna 2019. Kódovací jednotku lze nalézt na 20. straně výtisku. Jde o 2. kódovací jednotku na stránce.

Kódovací jednotka byla klasifikována jako článek. Článek se zabývá ženou-sportovkyní. Článek se zabývá tenisem. Jedná se o středně velký článek. Sport v článku není genderově specifikován. Žena-sportovkyně je porovnávána s mužem-sportovcem. Žena je v článku popsána jako především kompetentní. Sportovkyně je v článku popsána jako kariéerně úspěšná. Žena je v článku popsána jako technicky zručná sportovkyně. Žena v článku není popsána jako fyzicky zdatná či silná. Sportovkyně v článku není popsána jako pracovitá. V článku se nevyskytuje popis ženy jako sportovkyně se slibnou budoucností. Sportovkyně je popsána jako historicky významná. Sportovkyně není popsána slovem legenda. Sportovkyně je označena jako hvězda/superstar. Sportovkyně není popsána slovem slavná. Sportovkyně není označena slovem borec. Sportovkyně není označena slovem královna. Žena není popsána jako kariéerně neúspěšná. Žena není popsána jako technicky nezručná sportovkyně. Atd.

Kódovací instrukce – poznámky k analytickým proměnným

1. Typ kódovací jednotky

1. *Článek* – jako články jsou identifikovány mediované obsahy, které se vyznačují souvislým textem
 - i. Zpravidla se jedná o zprávy, rozhovory, komentáře, medailonky sportovců atd.
 - ii. Jako součást článku jsou považovány i titulky článků a popisky u fotografií příslušejících k článku

- iii. Jsou-li součástí článku jasně graficky oddělené medailonky sportovců/sportovkyň, jsou tyto medailonky identifikovány jako samostatné kódovací jednotky (také jako články)
2. *Stručné výsledky* – jako stručné výsledky jsou identifikovány mediované obsahy, které se vyznačují tím, že nejsou napsány jako souvislý text, nýbrž jsou psány pouze zkratkovitě
- i. Zpravidla se jedná o tabulky výsledků, programy sportovních událostí a výsledky ze sloupku „Ve výsledcích a telegraficky“
 - ii. Ve sloupku „Ve výsledcích a telegraficky“ je každý odstavec identifikován jako samostatná kódovací jednotka
 - iii. U kódovacích jednotek, které byly označeny jako stručné výsledky, není třeba zaznamenávat proměnné 4-29, neboť u těchto kódovacích jednotek není možné tyto proměnné sledovat

2. Pohlaví hlavního aktéra/aktérky kódovací jednotky

- 1. *Muž* – v kódovací jednotce se vyskytují převážně muži
- 2. *Žena* – v kódovací jednotce se vyskytují převážně ženy
- 3. *Smíšené* – v kódovací jednotce se vyskytují jak muži, tak ženy
- 4. *Nespecifikováno* – zpráva není ani o mužích, ani o ženách
 - i. Např. zpráva o místě konání Olympijských her atd.
- 5. Kódovací instrukce ke sporným kódovacím jednotkám
 - i. Je-li článek převážně o ženách, ale vyskytne se v něm okrajová zmínka o muži (např. sportovkyně je porovnána s mužem), je kódovací jednotka označena kódem označujícím ženy
 - ii. Jedná-li se například o rozhovor, ve kterém se hovoří o ženě-sportovkyni, avšak rozhovor je veden s jejím trenérem (mužem), je článek označen kódem označujícím ženy
 - 1. Jinými slovy, příslušný kód je přiřazen na základě toho, o kom reportáž je, nikoliv na základě toho, kdo je informátorem/informátorkou reportáže

3. Popisovaný sport

- 1. Kódovací instrukce ke sporným kódovacím jednotkám
 - i. Je-li v kódovací jednotce zmíněno více sportů, je kódovací jednotka označena tím kódem, kterému je věnováno nejvíce prostoru

- ii. Nevěnuje-li se kódovací jednotka žádnému konkrétnímu sportu (např. reportáž o místě konání Olympijských her), je kódovací jednotka označena kódem „*Jiné*“

4. Velikost článku

1. *Velký* – text zabírá přibližně jednu celou až dvě strany
2. *Střední* – text zabírá přibližně čtvrt až tři čtvrtiny strany
3. *Malý* – krátký text v rozsahu dvou až šesti vět
 - i. Text zabírá přibližně jednu celou až dvě strany

5. Genderová specifikace sportu

1. *Ano* – v článku se vyskytuje arbitrární označení sportu jako „ženského“ či „mužského“
 - i. Např. „ženský basketbal“, „mužský tenis“ atd.
2. *Ne* – v článku se nevyskytuje arbitrární označení sportu jako „ženského“ či „mužského“

6. Porovnání s mužem-sportovcem/ženou-sportovkyní

1. *Ano* – muž-sportovec je porovnán s ženou-sportovkyní/žena-sportovkyně je porovnána s mužem-sportovcem
 - i. Např.: Žena je popsána jako „Roger Federer v sukni“ či je její úspěch srovnán s úspěchem muže atd.
2. *Ne* – muž-sportovec není porovnán s ženou-sportovkyní/žena-sportovkyně není porovnána s mužem-sportovcem

7. Celkové vyznění článku

1. *Kompetentní* – aktéři/aktérky jsou v článku popsáni jako převážně kompetentní sportovci/sportovkyně
 - i. Např.: kariérně úspěšní/é, fyzicky zdatní/é, technicky zruční/é, šampioni/šampionky, rekordmani/rekordmanky atd.
2. *Nekompetentní* – aktéři/aktérky jsou v článku popsáni jako převážně nekompetentní sportovci/sportovkyně
 - i. Např.: kariérně neúspěšní/é, fyzicky nezdatní/é, technicky nezruční/é atd.
3. *Ambivalentní* – aktéři/aktérky jsou v článku popsáni ambivalentním způsobem
 - i. Např.: fyzicky zdatní ale kariérně neúspěšní atd.

4. *Neutrální* – aktéři/aktérky nejsou v článku rámováni ani jako kompetentní, nekompetentní či ambivalentním způsobem

8. Popis aktéra/aktérky jako kariéerně úspěšného/úspěšné

1. *Ano* – sportovec/sportovkyně je popsán/a jako převážně kariéerně úspěšný/á
 - i. To zahrnuje i popis sportovců/sportovkyň jako světových šampionů/šampionek, držitele světových titulů atd.
2. *Ne* – sportovec/sportovkyně není popsán jako převážně kariéerně úspěšný/á

9. Popis aktéra/aktérky jako technicky zručného/zručné

1. *Ano* – sportovec/sportovkyně je popsán/a jako převážně technicky zručný/á
 - i. To zahrnuje i pozitivní odkazy na dobrou formu sportovce/sportovkyně, techniku hry atd.
2. *Ne* – sportovec/sportovkyně není popsán/a jako převážně technicky zručný/á

10. Popis aktéra/aktérky jako fyzicky zdatného/zdatné či silného/silné

1. *Ano* – sportovec/sportovkyně je popsán/a jako fyzicky zdatný/á či silný/á
2. *Ne* – sportovec/sportovkyně není popsán/a jako fyzicky zdatný/á či silný/á

11. Popis aktéra/aktérky jako pracovitého/pracovité

1. *Ano* – sportovec/sportovkyně je popsán/a jako pracovitý/á
2. *Ne* – sportovec/sportovkyně není popsán/a jako pracovitý/á

12. Zmínění slibné budoucnosti aktéra/aktérky

1. *Ano* – v článku se vyskytuje komentář, který předpovídá, že sportovce/sportovkyni čeká slibná budoucnost
2. *Ne* – v článku se nevyskytuje komentář, který předpovídá, že sportovce/sportovkyni čeká slibná budoucnost

13. Popis aktéra/aktérky jako historicky významného/významné

1. *Ano* – sportovec/sportovkyně je popsán/a jako historicky či světově významný/významná
 - i. To zahrnuje i popis sportovců/sportovkyň jako světových jedniček, rekordmanů/rekordmanek, šampionů/šampionek, mistrů/mistryň světa atd.
2. *Ne* – sportovec/sportovkyně není popsán/a jako historicky či světově významný/významná

14. Označení aktéra/aktérky slovem legenda

1. *Ano* – sportovec/sportovkyně je označen/a slovem legenda
2. *Ne* – sportovec/sportovkyně není označen/a slovem legenda

15. Označení aktéra/aktérky slovem hvězda

1. *Ano* – sportovec/sportovkyně je označen/a slovem hvězda/superstar
2. *Ne* – sportovec/sportovkyně není označen/a slovem hvězda/superstar

16. Označení aktéra/aktérky slovem slavný/slavná

1. *Ano* – sportovec/sportovkyně je označen/a slovem slavný/slavná
2. *Ne* – sportovec/sportovkyně není označen/a slovem slavný/slavná

17. Označení aktéra/aktérky slovem borec

1. *Ano* – sportovec/sportovkyně je označen/a slovem borec
2. *Ne* – sportovec/sportovkyně není označen/a slovem borec

18. Označení aktéra/aktérky slovem král/královna

1. *Ano* – sportovec/sportovkyně je označen/a slovem král/královna
2. *Ne* – sportovec/sportovkyně není označen/a slovem král/královna

19. Popis aktéra/aktérky jako kariérně neúspěšného/neúspěšné

1. *Ano* – sportovec/sportovkyně je popsán jako kariérně neúspěšná/neúspěšná
2. *Ne* – sportovec/sportovkyně není popsán jako kariérně neúspěšný/neúspěšná

20. Popis aktéra/aktérky jako technicky nezručného/nezručné

1. *Ano* – sportovec/sportovkyně je popsán jako technicky nezručný/nezručná
 - i. To zahrnuje odkazy na špatnou formu sportovce, špatnou techniku hry atd.
2. *Ne* – sportovec/sportovkyně není popsán jako technicky nezručný/nezručná

21. Popis aktéra/aktérky jako fyzicky nezdatného/nezdatné či slabého/slabé

1. *Ano* – sportovec/sportovkyně je popsán jako fyzicky nezdatný/nezdatná či slabý/slabá
 - i. Tato proměnná nezahrnuje fyzickou nekompetenci kvůli zranění
2. *Ne* – sportovec/sportovkyně není popsán jako fyzicky nezdatný/nezdatná či slabý/slabá

22. Popis aktéra/aktérky jako líného/líné

1. *Ano* – sportovec/sportovkyně je popsán jako líný/líná
2. *Ne* – sportovec/sportovkyně není popsán jako líný/líná

23. Popis aktéra/aktérky jako emočně nestabilního/nestabilní

1. *Ano* – sportovec/sportovkyně je popsán jako emočně nestabilní
 - i. Např.: agresivní, hysterický/á atd.
2. *Ne* – sportovec/sportovkyně není popsán jako emočně nestabilní

24. Infantilizace aktéra či aktérky

1. *Křestní jméno či přezdívka* – sportovec/sportovkyně je v článku označován/a familiárně pouze křestním jménem či přezdívkou
 - i. Např. v titulku článku atd.
2. *Kluci/hoši či dívky* – dospělí/é sportovci/sportovkyně jsou označováni jako kluci/hoši či dívky
3. *Nevyskytuje se* – sportovci/sportovkyně nejsou infantilizováni/y
4. Jsou-li sportovci/sportovkyně označeni jak křestním jménem/přezdívkou, tak jako kluci/hoši/dívky, jsou do záznamového archu uvedeny oba kódy

25. Komentáře týkající se vzhledu aktéra/aktérky

1. *Statná postava* – sportovec/sportovkyně je popsán/a jako vysoký/á, svalnatý/á, jako čahoun atd.
2. *Drobná postava* – sportovec/sportovkyně je popsán/a jako drobný/á, malý/á atd.
3. *Vlasy* – v článku se vyskytuje odkaz na vlasy sportovce/sportovkyně
 - i. Např.: barva vlasů (bloňdák), bujná hříva, ale i plešatý atd.
4. *Vousy* – v článku se vyskytuje odkaz na vousy sportovce
5. *Obličej* – v článku se vyskytují komentáře odkazující na jedincův obličej
 - i. Např.: ostré rysy v obličeji atd.
6. *Oděv* – komentáře týkající se oděvu sportovce/sportovců
7. *Usměvavý* – sportovec/sportovkyně je popsán jako usměvavý/usměvavá
8. *Tetování* – v článku se vyskytuje odkaz na tetování sportovce/sportovkyně
9. *Dlouhé nohy* – v článku se vyskytuje komentář týkající se dlouhých nohou sportovce/sportovkyně
10. *Nevyskytuje se* – v článku se nevyskytují komentáře týkající se vzhledu sportovce/sportovkyně
11. Do záznamového archu jsou uvedeny všechny relevantní kódy
 - i. Je-li například sportovec v článku popsán jako blondatý čahoun, jsou uvedeny dva kódy – kód 1 (statná postava) a kód 3 (vlasy)

26. Sexualizace a zdůrazňování atraktivity aktéra/aktérky

1. *Ano* – sportovec/sportovkyně je v článku popsán jako atraktivní či sexy
 - i. Např.: fešák, krasavice, kráska, ale i „ženy/muži se za ním/ní otáčejí“ atd.
2. *Ne* – sportovec/sportovkyně není v článku popsán jako atraktivní či sexy

27. Odkaz na partnerský status aktéra/aktérky

1. *Ano* – v článku se vyskytuje odkaz na partnerský status sportovce/sportovkyně

i. Např.: zmínění manžela/manželky, partnera/partnerky, ex-partnerů/ex-partnerek atd.

2. *Ne* – v článku se nevyskytuje odkaz na partnerský status sportovce/sportovkyně

28. Odkaz na rodičovský status aktéra/aktérky

1. *Ano* – v článku se vyskytuje odkaz na rodičovský status sportovce/sportovkyně

i. Např.: zmínění dětí, těhotenství atd.

2. *Ne* – v článku se nevyskytuje odkaz na rodičovský status sportovce/sportovkyně

29. Pohlaví autora/autorky článku

1. *Muž* – autorem článku je muž

2. *Žena* – autorem článku je žena

3. *Nespecifikováno* – autor článku není specifikován

i. Např.: ČTK atd.